

Četvrtak, 19. april 2007.
Svedok John Crosland
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 14:23 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

Predmet broj IT-04-84-T, Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i ostalih

SUDIJA HOEPFEL: Dobar dan. Kao što je sudija Orije rekao pre neki dan, kada se govorilo o proceduralnim pitanjima, on danas neće biti prisutan zbog drugih obaveza pred Sudom, a sudija Stole i ja ćemo nastaviti sa radom na temelju Pravila 15bis iz Pravilnika o postupku i dokazima. Predsedavajući sudija Orije će se sutra vratiti i upoznati se sa današnjim zapisnikom, odmah nakon pretresa. Danas ćemo se prevashdono baviti svedočenjem penzionisanog pukovnika Johna Croslanda. Pre nego što pozovemo svedoka, želeo bih da govorim o nekim važnim proceduralnim pitanjima. Najpre, dokument pod 92 TER čije uvrštavanje u spis traži Tužilaštvo, na osnovu svog zahteva od 12. aprila ove godine, zajedno sa aneksima A i poverljivim aneksima B i C. Čini mi se da nema pirgovora od strane Odbrane, da li sam u pravu? Vidim da klimate glavom. Dakle, usvaja se u spis. Molim sekretara da dodeli broj.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet P69.

SUDIJA HOEPFEL: Puno vam hvala. Kada je reč dokumentima koji su povezani sa tim, a reč je o zbirci dokumenata iz predmeta Limaj, P92, i drugoj zbirci koju čine dokazni predmeti koji nisu diplomatski telegrami. Mi svakako nećemo moći da donesemo odluku o njihovom usvajanju, jer nismo imali priliku da ih pročitamo. Da li bi Odbrana želela nešto kratko da kaže? Ukoliko ima nekih dužih komentara ili prigovora, onda molim da se to uradi napismeno. Hvala. I, treća stvar je izjava od 19. aprila, zapravo datirana 20. aprila, ali pretpostavljam da je od 19. Dobili smo je danas. Mislim da nije nužno da o njoj sada govorimo, budući da će se o tome detaljnije govoriti tokom samog svedočenja svedoka, i to na bolji način, *viva voce*. Mislim da možemo da počnemo sa svedočenjem. Želeo bih da vam podsetim, a obraćam se sekretaru, na zaštitne mere za svedoka. Sudija Orije je već juče ukazao na to da su mere koje su se primenjivale u drugim predmetima i dalje na snazi, ali, koliko razumem, mi smo i dalje na javnoj sednici. Molim poslužitelja da uvede svedoka u sudnicu.

ADVOKAT GUY-SMITH: Oprostite, časni Sude. Da li sam vas ispravno razumeo da, kada je reč o zaštitnim merama za pukovnika Croslanda, je reč samo o izobličenju lika, zar ne?

SUDIJA HOEPFEL: Da, ali i datum i mesto rođenja.

ADVOKAT GUY-SMITH: U redu.

SUDIJA HOEPFEL: Da li sam u pravu, godpodine Re?

TUŽILAC RE: Da, potpuno ste u pravu. Dok se uvodi svedok, samo da podsetim Pretresno veće da će dokazni predmeti iz predmeta Limaj, ti diplomatski telegrami britanske vlade, koje smo dobili na osnovu Pravila 70, ostati pod pečatom u tom predmetu, i da je njihov sadržaj ograničen na ono što je u zapisniku.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA HOEPFEL: Dobar dan, pukovniče Crosland.

SVEDOK CROSLAND: Dobar dan, časni Sude.

SUDIJA HOEPFEL: Pre nego što počnemo, molim da date svečanu izjavu. Tekst vam je poslužitelj upravo uručio.

SVEDOK CROSLAND: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala, izvolite sestii. Gospodine Re, imate reč.

TUŽILAC RE: Hvala.

svedok John Crosland

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RE

TUŽILAC RE - PITANJE: Dobar dan, pukovniče u penziji, Johne Croslande. Zamoliću vas da nam kažete svoje puno ime i prezime.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: John Harry Crosland.

TUŽILAC RE - PITANJE: Vi ste oficir u penziji britanske vojske, zar ne?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC RE - PITANJE: Vi ste 37 godina služili u britanskoj vojsci, zar ne?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pre nego što nastavimo, želo bih samo da vas obavestim da je transkript vašeg svedočenja u predmetu Limajj uvršten u zapisnik i ovde. Tu ima puno materijala koji je relevantan za ovaj predmet. Na samom početku, tu se pominje ko ste

vi, ali bih želeo da ovako, javno, budu iznete neke pojedinosti o tome ko ste, i odakle dolazite. Zamoliću i da se na kratko vratimo na period kada ste stupili u redove britanske vojske, i da ukratko predočite Pretresnom veću svoju karijeru.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ja sam iz Sandhursta 1967. godine postao pripadnik padobranskog puka, gde sam služio četiri godine, pre nego što sam prebačen u specijalne snage, u kojima sam bio do penzionisanja, krajem 2001. godine. 1996. godine sam imenovan na položaj vojnog atašea u bivšoj Jugoslaviji. Bio sam akreditovan pri Vojsci Jugoslavije, ili VJ, i, konkretno, kod načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije, generala Perišića. Služio sam u Beogradu do 1999. godine, kada je počelo bombardovanje NATO pakta, i tada sam se vratio zajedno sa interventnim jedinicama, i radio kao oficir za vezu kod generala Jacksona, kada su snage NATO pakta došle na Kosovo. Tu sam ostao sve do, otprilike, sredine juna 1999. godine. Nakon toga sam se vratio u Beograd 2000. godine, i pomagao sam na ponovnom uspostavljanju britanske ambasade.

TUŽILAC RE - PITANJE: Molim da nam ukratko kažete nešto o svom borbenom iskustvu.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Imao sam sreće, ili ne, da imam dosta borbenog iskustva u protiv-pobunjeničkom i protiv-revolucionarnom ratovanju, ali i u nekim žarištima na Bliskom Istoku, Balkanu i u još nekim područjima koja su poverljive prirode.

TUŽILAC RE - PITANJE: Dok ste radili u vojsci, koliko je vojnika bilo pod vašom komandom?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Bio sam komandant na nivou puka, i iznad toga do nivoa brigade. To znači da je 4,000 do 5,000 ljudi bilo pod mojom komandom, kao i odgovarajuća oprema.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje jezike govorite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Osim engleskog, govorim srpski, francuski, nemački i, pomalo, arapski i ruski.

TUŽILAC RE - PITANJE: Recite ukratko Pretresnom veću koje je vaše iskustvo u pogledu oružja. Koji je domet vašeg znanja o oružju koje se koristi u vojskama zemlja zapada i Evrope?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao oficir u pešadiji i specijalnim snagama, prevashodno sam upoznat sa lakim pešadijskim naoružanjem, a prošao sam obuku i za teže naoružanje, mitraljeze i raketne bacače. Ja nisam u potpunosti kvalifikovan da detaljnije o tome govorim, jer sam ja oficir opšte namene, iako imam dosta iskustva sa vojnim sistemima.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kakvo iskustvo imate sa oružjem koje koriste grupe koje se bore protiv vojski poput britanske, u okviru pobunjeničkih ili protiv-pobunjeničkih operacija?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Takve pobunjeničke snage bi često pribegavale taktici koju bih ja nazvao „pucaj pa beži”. One izbegavaju da se upuštaju u borbe sa

profesionalnim vojskama, jer nemaju teško oružje i čitav niz različitih vrsta oružja, kako bi mogle da se bore protiv takvih snaga. Tako bi se obično koristili običnim puškama ili snajperima, kako bi izvršili napad i nestali, u najboljem mogućem trenutku za njih.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada je reč o položaju koji ste imali u Saveznoj Republici Jugoslaviji, kao vojni ataše, koja su bila vaša zaduženja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam rekao, moja akreditacija je bila pri Vojsci Jugoslavije, kod načelnika štaba. Znači, radio sam direktno sa tadašnjim načelnikom Generalštaba Perišićem, i radili smo preko službe za vezu našeg ministarstva inostranih poslova, što je bio zvanični kanal u za takve poslove, šta god oni bili. Kada je situacija na Koksovu počela da se pogoršava, imao sam razgovore sa zvaničnicima na višem nivou, kao što vam je verovatno već poznato na osnovu mojih izjava.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta vojni ataše radi, odnosno, šta ste vi radili u Jugoslaviji kao vojni ataše od 1996. do 1999. godine? Koji je opis tog posla, i od čega se on sastoji?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao vojni ataše, vi ste akreditovani pri vojsci te zemlje, i vi savetujete svog ambasadora ukoliko je potrebno, ili ga pratite u raznim političkim misijama, ako je potrebno da čuje vaše vojno mišljenje o nečemu.

TUŽILAC RE - PITANJE: U to vreme, ambasador je bio Sir Brian Donnelly?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je tačno, a pre njega, ambasador je bio Sir Ivor Roberts.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koja ste ograničenja imali kao vojni ataše u pogledu svog kretanja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam rekao, svi vojni atašei rade preko službe za vezu ministarstva spoljnjih poslova. Ja sam mogao, mislim, da idem najviše 120 milja od Beograda, a za sve dalje od toga, morala je da se traži dozvola preko službe za vezu, kako bi ona bila odobrena, i kako bi se garantovala lična bezbednost. Tako je Vojska Jugoslavije bila upoznata sa svim mojim putovanjima na Kosovo i na druga mesta.

TUŽILAC RE - PITANJE: Tokom perida kada ste bili vojni ataše, pa sve do trenutka kada ste vi otišli, 23. marta 1999. godine, koliko puta ste, u svojstvu vojnog atašea, putovali na Kosovo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da se ne varam ako kažem da sam bio na 70 do 75 putovanja na Kosovo, i o tome ovaj Sud ima izveštaje.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kako ste išli iz Beograda na Kosovo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Vozili smo se.

TUŽILAC RE - PITANJE: Ko to „vi“?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Obično sam išao sa kolegom. Ponekad je to bio neko iz američke ambasade, američki vojni ataše, ili kanadski, holandski, francuski ili nemački, ili sam išao sam, sa svojim britanskim pomoćnikom.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste ikada imali oružanu pratnju kada ste išli na Kosovo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne. Putovali smo u civilu. Imali smo samo lične karte. Nikada nismo bili naoružani, i ja sam uvek bio u upadljivom crvenom vozilu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada ste saznali za postojanje OVK?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Prvi put sam na Kosovo išao u avgustu 1996. Tada je bilo glasina da se pojavljuje neko vojno krilo iz Albanije, ali od toga se ništa nije razvilo sve do kraja 1997., početka 1998. godine.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koji su bili izvori vaših informacija o postojanju te organizacije?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U početku, to su bili obaveštajni izveštaji koje smo dobijali iz našeg ministarstva odbrane i od drugih savezničkih atašea, ali takođe i razgovori sa ljudima na Kosovu, gde je počeo da se javlja taj albanski problem.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste, takođe, dobijali obaveštajne podatke i od Vojске Jugoslavije?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da. Naročito početkom 1998. godine, kada su u Vojsci Jugoslavije bili sve više zabrinuti zbog nastanka OVK. U više navrata smo informisani o događajima koji su se odigravali, prevashodno, na albanskoj granici, a bilo je i indicija da se obavlja šverc i preko makedonske granice. Kao što vam je poznato, obe ove granice su korišćene za šverc, i to oduvek.

SUDIJA HOEPFEL: Nisam želo da vas prekidam, ali interesuje me da mi objasnite šta mislite time kada kažete: „Počeo je da se javlja albanski problem.” Da li biste mogli to da objasnite, ili je to sada suviše komplikovano da biste mi odgovorili u jednoj rečenici?

SVEDOK CROSLAND: Pokušaću.

SUDIJA HOEPFEL: Taj pojam mi je nejasan.

SVEDOK CROSLAND: Pod „albanskim problemom”, mislim na nastanak Oslobođilačke Vojске Kosova, koje se tada stvarala. Mislim da se u to vreme nije tako zvala, ali bilo je indicija, preko obaveštajnih izvora, da su se ljudi organizovali kako bi se ta organizacija oformila. Nadam se da sam vam time pomogao.

SUDIJA HOEPFEL: Da, hvala. Možete da nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE - PITANJE: Malo pre ste rekli da ste čuli glasine o postojanju te organizacije, ali da je ona, zapravo, postala nešto konkretno tek krajem 1997., početkom 1998. godine. Kada govorite o tom procesu nastanka, šta ste vi o tome znali krajem 1997., početkom 1998. godine?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam napisao u svojim izveštajima, ja sam imao sastanke sa generalom Dimitrijevićem, koji je bio na čelu KOS-a krajem 1997. godine, i generalom Perišićem. Oni su bili zabrinuti zbog izveštaja sa albanske i

makedonske granice, da se prebacuju ljudstvo i materijal. Početkom 1998. godine, otpočeli su prvi napadi protiv stanica MUP-a na Kosovu i, ako se ispravno sećam, radi se o napadima na stanice MUP-a u Likošanu/Likoshan i u Rudniku/Rudnik. Tada je prvi put bilo žrtava među snagama bezbednosti sa srpske strane. Možda se varam, ali čini mi se da je to bio prvi put.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kako se to poklapa sa onim što ste malo pre opisali kao aktivnost „pucaj pa beži“?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Nakon napada na stanicu MUP-a u Rudniku/Rudnik, kada su, ako se ne varam, ubijena tri policajca, srpske vlasti su odlučile da preduzmu mere u Donjem Prekazu/Prekazi i Ultë, i sprovele su jedan agresivan napad na porodicu Jashari. To je bilo u martu 1998., i to je bio, rekao bih, početak sukoba između OVK i srpskih snaga bezbednosti.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li znate koji je bio razlog za napad na stanicu MUP-a?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam rekao, OVK je tada bila veoma mlada organizacija i, kao što je slučaj u mnogim zemljama sveta, stanice policije su u sredini mesta ili sela, tako da su one laka meta. Policajci, jednostavno, obavljaju svoj posao, održavajući red i mir. Stanica policije u Rudniku/Rudnik je u dolini, i bila je laka meta jer je bila vidljiva sa svih strana.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da malo više kažete o onome što ste malo pre rekli, da je to bio početak sukoba oko teritorije između OVK i srpskih snaga bezbednosti.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Posle napada na imanje Jasharijevih u Donjem Prekazu/Prekazi i Ultë, ja sam odveo veliki broj ambasadora da vidi oštećenja tog imanja. Imanje je bilo veoma oštećeno i do temelja uništeno. Izvršen je težak napad na porodicu Jashari, za koju su srpske vlasti smatrale da je bila angažovana u čitavom nizu zlonamernih aktivnosti, ili poslovnih aktivnosti, da tako kažem, uključujući i oružanu agresiju. To je bio pokušaj da se očita lekcija OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da se sada malo usmerite na tu borbu oko teritorije. Da li to znači da je bilo dve strane u tom sukobu? Šta pod time mislite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Srbi su koristili veliki broj ljudi prilikom tog sukoba, i tešku silu. Porodica Jashari je odlučila da se odupre tom napadu, i pretrpeli su teške gubitke, i mislim da je OVK naučila svoju lekciju, naročito u području Drenice/Dreničë. To je bilo područje gde zaista nisu mogli da se nose sa srpskim snagama, jer je to čist teren, koji daje prednost težem naoružanju sa većim dometom, koje su Srbi imali.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje su bile relativne snage obe strane prilikom te borbe oko imanja Jasharijevih?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U mom izveštaju, mislim da piše da je bilo 54 leša koji su vraćeni u područje Donjeg Prekaza/Prekazi i Ultë. Reč je o Albancima sa Kosova. Kada je reč o tačnom brojanom stanju, ja ne znam kakvo je ono bilo na kosovskoj strani. Kada je reč o snagama bezbednosti Srbije, verovatno je bilo 1,500 do 2,000 ljudi, i imali su oklopna vozila, i tako dalje.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kakav su otpor ljudi sa druge strane pružili Srbima?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Koliko sam ja shvatio, oni su se borili, a onda su pokušali da pobegnu, i tada su ubijeni. Ne mogu da vam dam pojedinosti, jer niko on nas nije bio prisutan kada se to desilo. Mi smo došli tek par dana posle tog događaja, kada su leševi vraćeni iz mrtvačnice u Prištini/Prishtinë.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje su bile vaše informacije, u to vreme, o brojčanom stanju Vojske Republike Srbije na Kosovu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Naredbodavna struktura Vojske Jugoslavije, kako smom mi to zvali, za pokrajinu Kosovo, bila je pod komandom 52. korpusa, koji je stacioniran u Prištini/Prishtinë. Tu je bilo približno 10,000 do 15,000 ljudi, stacioniranih u samoj pokrajini Kosovo. Podršku njima dao je MUP, čije je brojčano stanje ljudstva zavisilo od okolnosti, ali, ponovo, to je bilo od 10,000 do 15,000 ljudi.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje naoružanje je bilo na raspolaganju Vojsci Jugoslavije u tom području?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Vojska Jugoslavije je imala kompletan raspon naoružanja, od borbenih tenkova i oklopnih transportera, do trocevni protiv-avionskih topova, koji su mogli da se koriste na zemlji, i normalnog pešadijskog naoružanja, i lakog i teškog. Imali su čitav raspon borbenih sistema.

SUDIJA HOEPFEL: Da, gospidne Emerson?

ADVOKAT EMERSON: Samo bih želeo da nešto pojasnimo. Pitanje je bilo koje je naoružanje VJ imala na raspolaganju u tom području, i to bi moglo da se shvati kao područje Drenice/Drenicë, gde je došlo do napada na imanje Jasharijevih, ili da je reč o celoj pokrajini Kosovo. Možda bi pomoglo ako bi se to pitanje pojasnilo.

ADVOKAT GUY-SMITH: Dok se bavimo istom temom, koliko sam shvatio, 54 leša su tamo otkrivena. Možda bi takođe pomoglo kada bi se znalo da li su to bili leševi vojno sposobnih muškaraca, ili je tu bilo i leševa žena, starih ljudi i male dece ili mlađih ljudi.

SUDIJA HOEPFEL: To je dodatno pitanje, ali, možda bismo mogli da pojasnimo da li mislite na celu pokrajinu Kosovo, kada govorite o tom području, gospodine Crosland. Na šta mislite?

SVEDOK CROSLAND: Tako je, časni sude. Oružana jedinica Vojske Jugoslavije na Kosovu je bio 52. korpus, koji je imao čitav taj raspon naoružanja. U području same Drenice/Drenicë, koliko se ja sećam, a mislm da je to bilo u mom izveštaju, uglavnom su izvođene operacije MUP-a, bar na početku. Ja nisam bio tamo dok je operacija trajala, kao što sm rekao, tako da ne mogu da kažem da li je u njoj učestvovala i VJ [Vojska Jugoslavije] ili ne, ali u okviru te operacije, policija je imala oklopne transportere, a takođe su imali i protiv-vazdušno naoružanje, koje je bilo veoma korisno za ovakve obračune, i veoma je teško.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Gospodine Re, da li želite da pojasnite ono što je pitao gospodn Guy-Smith?

TUŽILAC RE: Ja ću razjasniti ono što je pitao gospodine Guy-smith, ali želim prvo da pojasnim nešto u vezi sa ovim poslednjim odgovorom, pre nego što pređem na tu drugu temu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče Crosland, da li je VJ imala na raspolaganju slično naoružanje u području Drenice/Dreniče?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U to vreme, ako se dobro sećam, mislim da su tu primarno bile snage MUP-a, a VJ je bila u spoljnom obruču. Koliko se ja sećam, oni nisu bili angažovani u ovoj konkretnoj operaciji.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada je reč o 54 leša, i pojašnjenju koje je traženo, da li ste vi lično videli te leševe?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste videli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako se dobro sećam, i, ponovo, mislim da je to u jednoj od mojih izeštaja, većina ljudi čija su tela okrivena je pogođena iz blizine, i to bi moglo da ukazuje na to da su pobijeni, jer je neuobičajeno da se tokom borbi nekome puca u glavu ili u lice. Sada opet govorim isključivo na osnovu svog sećanja, i tu je bio čitav raspon starosnih doba, od starijih ljudi, do, ako se dobro sećam, male dece. Svakako je tu bilo i vojno sposobnih muškaraca, u toj grupi ljudi čija sam tela video.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko je prošlo od njihove pogibije do trenutka kada ste ih vi videli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je –

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, zamoliću vas da malo usporimo, kako posao prevodilaca ne bi bio previše težak.

SVEDOK CROSLAND: Sada ne mogu da se setim pitanja, časni Sude.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko je prošlo od njihove smrti, do trenutka kada ste vi videli ta tela?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Koliko se ja sećam, leševi su vraćeni iz prištinske mrtvačnice, i bačeni u okolini Srbice/Skenderaj. Mislim da je to bilo dva ili tri dana nakon što je došlo do tog incidenta. Ja sam tamo otišao sa vojnim atašekom SAD-a, i mi smo bili jedini kojima je dozvoljeno da uđu u to područje operacija i vide šta se desilo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se sećate da je i na jednom od tih tela bila uniforma?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne, koliko se ja sećam.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada ste prvi put postali svesni toga da je OVK borbeno sposobna?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ponovo, koliko se sećam, iz svog izveštaja, početkom 1998., nakon incidenta na imanju Jasharijevih, u dolini Drenice/Dreničë, aktivnosti su opale, i onda je OVK postajala sve prominentnija pri kraju marta, odnosno u aprilu i maju. Do sredine maja, ako se dobro sećam, a tako sam i napisao u svom izveštaju, ona je tehnički kontrolisala oko 50 – 60 posto celog Kosova, tako što su blokirali tri od četiri glavna puta preko Kosova, sa relativno ograničenim snagama. Time su pokazali da imaju sposobnost da rasporede različite grupe u strateška područja, i da tako onemoguće akcije srpskih snaga.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste hteli da kažete time da su oni imali tehničku kontrolu nad teritorijom? Pretpostavljam da to govorite u vojnom smislu. Ispravite me ako grešim. Da li možete to malo da nam razjasnite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne, ne grešite, u pravu ste. Kao što sam rekao, postojala su četiri glavna puta preko pokrajine Kosovo. Na istoku, od Prištine/Prishtinë, Mitrovice/Mitrovicë i Uroševca/Ferizaj, do ključnih područja na zapadu, oko Prizrena/Prizren, Đakovice/Gjakovë, i dalje oko Peći/Pejë. Tri od ta četiri puta su bila blokirana - put koji je bio na krajnjem severu oko Rakoša/Rakosh, zapadno od Rudnika/Rudnik, zatim centralni, glavni put od Prištine/Prishtinë, oko Likošana/Likoshan, koji ide dalje do Peći/Pejë, i jedan od južnih puteva je bio blokirani, iznad Štimlja/Shtime u pravcu Crnoljeva/Caratevë, a od Uroševca/Ferizaj je išao takozvani planinski put ka Prizrenu/Prizren, i to je bio jedini put koji je ostao, koji su srpske snage mogle da koriste za snabdevanje svojih snaga. Te puteve je OVK blokirala koristeći lako naoružane snage. One su pravile zasede na putu, postavljali su vozila preko puta, ukopavali se u vrlo plitke rovove, i zauzimali simbolične odbrambene položaje oko tog područja. Tako je to bila taktička kontrola, u izvesnom smislu, kojom su oni odbijali mnogo jaču, potencijalno superiorniju srpsku vojnu silu, koja im je bila na raspolaganju.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kako su oni na taj način uspeali da ostvare tehničku kontrolu nad 50 ili 60 posto teritorije Kosova?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je srpskim bezbednosnim snagama trebalo dosta vremena da se prilagode činjenici da je postojala organizacija koja se širila na Kosovu, i koja im je stvarala probleme. Mislim da su oni svoju početnu energiju, pre svega, koncentrisali na Albaniju, na zapadnu granicu prema Albaniji, i, takođe, na granicu prema Makedoniji, jer su to bile, kao što sam ranije već rekao, glavne trase za prelazak ljudstva i prenos materijala na Kosovo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste, tokom svojih putovanja na Kosovo u tom periodu, naišli na te blokade koje je postavila OVK, i koje su rezultovale u tehničkoj kontroli nad 50 – 60 posto teritorije Kosova?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, mi smo putovali kroz to područje uprkos pokušajima OVK da postavi blokade. OVK u određenim fazama nije želela da prihvati moju ličnu kartu. Obično, nakon izvesnih pregovora, i eventualno čašice viskija, mi bismo stigli tamo gde smo želeli da stignemo, a oni bi ostali tamo gde su želeli da ostanu. Tako je to bila prilično fluidna situacija.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li možete da na pojasnite šta je lična karta, za zapisnik?
SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Lična karta na srpskom znači identifikacioni dokument. To je lična karta koja je nama izdata preko službe za vezu sa stranim predstavnicima, kako bismo mogli da se identifikujemo i da bismo imali pravo da putujemo po Jugoslaviji, i da niko ne bi mogao da nas zaustavi, osim VJ ili MUP-a, iz bezbednosnih razloga.

ADVOKAT EMERSON: Nadam se da moja sugestija neće biti beskorisna. Pre nekoliko pitanja, gospodin Re je pitao svedoka šta je mislio pod izrazom „tehnička kontrola”. Pitam se da li bi možda moglo da se insisitira na tom pitanju, kako bismo shvatili šta u tom kontekstu znači „tehnički”?

SUDIJA HOEPFEL: Da, da li biste mogli to da razjasnite?

TUŽILAC RE - PITANJE: Ako bi to pomoglo Pretresnom veću.

SUDIJA HOEPFEL: Molim vas.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče Crosland, da li biste mogli da objasnite na šta ste mislili pod „tehničkom kontrolom”?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, časni Sude. Kada 20 ili 30 boraca blokira put, i to boraca sa lakim naoružanjem i municijom kojima bi mogli da se brane, ja bih onda rekao da, ako bi njima prišla kolona tenkova ili oklopnih vozila, bi za njih najbolje bilo da jednostavno nestanu. Ono na šta ne mogu da odgovorim, i samo je VJ u stanju da da taj odgovor, jeste zašto su dozvolili da relativno lake snage kontrolišu puteve. Zato sam upotrebio izraz da su „tehnički” blokirali puteve, jer su srpske bezbednosne snage imale dovoljno sile da otvore te puteve, čim bi se oni, takoreći, tehnički blokirali. Reč je o tome da su vrlo lake snage izazvale problem, a to u stvari ne bi smeo da bude problem. Nadam se da sam sada to razjasnio.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala vam. Izvolite, nastavite.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kakva je bila situacija na putu između Peći/Pejë i Đakovice/Gjakovë u martu, aprilu, maju, junu i julu 1998. godine?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U zapadnom području, međunarodna granica, kao što svi znaju, je na planinama između Albanije i Srbije, odnosno pokrajine Kosovo. To je vrlo teško, zahtevno područje. Planine se uzdižu do 3,000 metara visine. Zimi je izuzetno hladno, -20, -30 stepeni, a leti je +30 stepeni. Tako je to geografski vrlo teška granica za čuvanje, i za sprečavanje prelaska ljudstva i materijala putevima koje ti ljudi poznaju godinama.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Crosland, da li biste mogli da se fokusirate na situaciju između marta i jula 1998.?

SVEDOK CROSLAND: Da, časni Sude.

TUŽILAC RE - PITANJE: I to na put od Peći/Pejë do Đakovice/Gjakovë.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Uz puno poštovanje Pretresnom veću, ja sam to rekao jer je vrlo relevantno, zato što Srbi nisu bili u mogućnosti da drže tu planinu, tako da su se pomerili na drugu granicu, na put između Prizrena/Prizren, Đakovice/Gjakovë i Dečana/Dečan. Zbog toga ja to nazivam linijom fronta, ili crvenom linijom, gde su Srbi pokušali da spreče stalni protok ljudstva i materijala kroz ovo područje krajem 1998. godine. Tako je ovaj put postao vrlo važan put, i duž tog puta su se vodile mnoge borbe.

SUDIJA HOEPFEL: Još jednom, molim vas, pošto niste govorili sada o kraju 1998., da li možete da nam kažete kakva je situacija bila od marta do jula 1998., ako se sećate?

SVEDOK CROSLAND: Da, časni Sude. Mislim da su VJ i MUP shvatili značaj tog područja i puta Peć/Pejë – Dečani/Dečan – Đakovica/Gjakovë, kao koridora koji su morali da pokušaju da drže. To je bilo relevantno početkom 1998., kroz celu 1998. i početkom 1999., i zbog toga sam rekao da je to, na izvestan način, bila druga granica.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste vi lično putovali tim putem u periodu od marta do jula 1998. godine?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste naišli na prisustvo OVK kada ste putovali duž tog puta?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, jesmo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko puta ste, približno, putovali tim putem u bilo kom pravcu, u tom periodu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne mogu tačno da se setim, ali u mojim izveštajima bi trebalo da budu navedene marš-rute, jer smo mi uvek u izveštajima navodili kojim smo putem išli. Mi bismo prenoćili u Peći/Pejë, Đakovici/Gjakovë ili Prizrenu/Prizren, kako bismo mogli da putujemo kroz to područje Kosova kada bi došlo do incidenata. Ja sam provodio tamo najveći deo vremena.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada je reč o broju putovanja, da li govorimo o 10, 20, 30, 100 putovanja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da li govorite o brojčanoj snazi OVK?

TUŽILAC RE - PITANJE: Ne, govorim o tome koliko puta ste putovali tim putem. Shvatam da je od tada dosta vremena prošlo. Da li možete da nam kažete koliko puta, otprilike?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim, preko sto puta, da budem iskren.

SUDIJA HOEPFEL: Mi u većem iskazu imamo broj od 70 do 75 putovanja od Beograda do Kosova.

SVEDOK CROSLAND: Tako je, časni Sude.

SUDIJA HOEPFEL: To je za ceo taj period, ali u ovom periodu od marta do jula 1998, u tih četiri do pet meseci, da li bi tu spadao i značajan deo tih 75 putovanja?

SVEDOK CROSLAND: Da. Takođe, ako mogu to da objasnim, odlazio sam i u druga područja. To je bio deo procesa upoznavanja sa situacijom i sa terenom, tako da smo mi putovali u tim oblastima stalno, od jutra do mraka. Tako smo nekih dana išli duž tog puta i nazad po tri ili četiri puta. Razlog za to je bio pokušaj da pratimo situaciju, i da izveštavamo o aktivnostima obe strane, što možemo pravičnije.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Opišite prisustvo OVK na koje ste naišli na tom putu, između marta i jula 1998. godine.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Glavna područja na tom putu su područja oko Prilepa/Prelep i Rznića/Rzniq, koja su na sredini tog puta, i to je uglavnom bilo prilično sporno područje.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA HOEPFEL: Da, izvolite.

SVEDOK CROSLAND: Kao što sam rekao, to je bilo sporno područje, tako da je to bilo glavno područje u kojem smo sretali aktivnosti OVK. Bilo je, takođe, aktivnosti južno od glavnog grada, na severu, Peći/Pejë, i u spornim selima, u Dečanima/Dečan, Gronji Streoc/Strelc i Epërm, takođe i u predgrađima Đakovice/Gjakovë.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na kakve ste aktivnosti OVK naišli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Početkom 1998. godine, to je bilo uglavnom ograničeno na vrstu taktike „pucaj i beži”, snajpersko delovanje, jer, kao što sam rekao, to je bio glavni put za snabdevanje srpskih bezbednosnih snaga, pa su tako kontrolnim punktovima i blokadama srpske snage, faktički, postavili statične mete, na koje je OVK mogla da planira svoje snajperske napade.

SUDIJA STOLE: Da li bi bilo moguće dobiti kartu u sistemu elektronske sudnice koja bi bila pregled celog tog područja, pošto se pominje mnogo imena, i to bi možda bilo korisno?

SUDIJA HOEPFEL: Da, to je u redu. Gospodine, pretpostavljam da imate kartu pred sobom, kako bi vam pomogla u vašem sećanju. Hteo bih da pitam gospodina Rea da li je ovo dokument Tužilaštva ili je to neka privatna karta? Izvolite, gospodine Emerson.

ADVOKAT EMERSON: Mislim da bi bilo korisno kada bismo svi mogli da pratimo iskaz na istoj karti. Vidim da pukovnik Crosland ima neku svoju sopstvenu kartu, a neki imaju odštampane karte na papiru. Možda bi bilo bolje da ovu veću kartu, na koju smo

se usmerili u sistemu elektronske sudnice, postavimo na ekran, i onda bi pukovnik Crosland mogao da obeležava mesta na ekranu dok o njima govori.

SUDIJA HOEPFEL: Ja se u celini slažem. Da li bi to bilo moguće? Gospodine Re, da li možemo da učitamo tu kartu na ekran?

TUŽILAC RE: Karta koja je od neposredne važnosti je karta P10.

SUDIJA HOEPFEL: Onda bi svedok mogao da obeležava tu kartu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče, zamolio bih vas da pogledate kartu koja će biti prikazana na ekranu za neki renutak. Zatim ću vas zamoliti da obeležite put između Peći/Pejė i Đakovice/Gjakovė, kao glavni put koji nas u ovom trenutku zanima.

(Pretrեսno veće se savetuje)

TUŽILAC RE: Ovo je deo te karte, ja sam želeo da prkažemo onu koja je bez tih crvenih krugova.

ADVOKAT EMERSON: Ja nemam prigovor da se koristi karta koja je već obeležavana, ako bi to pomoglo. To, očigledno, nisu nužno ista mesta na koja se poziva pukovnik Crosland. Ako ne uspemo da prikažemo drugu kartu, možemo da stavimo odštampanu kartu na grafoskop.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala, gospodine Emerson, to bi svakako bilo okorisno, ali to je na vama, gospodine Re.

TUŽILAC RE: Ja, jednostavno, ne mogu da se setim koji je broj karte. Mislim da se upravo prikazuje. 1006.

sekretar: Da li je to dokazni predmet P32?

TUŽILAC RE - PITANJE: Pred vama je karta obeležena krugovima.

TUŽILAC RE: Da li možemo dobiti broj karte zbog zapisnika?

sekretar: To je dokazni predmet D32.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče, da li biste mogli, uz pomoć poslužitelja, da nam tom olovkom obeležite put o kojem govorimo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Put o kome govorimo, časni Sude, je od Peći/Pejė, ovde, sve do Dečana/Dečana. I, oko Dečana/Dečana su različita sela, Gornji Streoc/Strelc i Epėrm i mesta oko kojih su se vodile borbe tokom peridoa od marta do maja 1998. godine. Zatim, kada se dalje spuštamo tim putem do Dečana/Dečan, do područja Prilepa/Prelep i Rznića/Rzniq, koji se nalaze upravo u ovom području ovde. Zatim, dalje na zapad, nalazi se mesto koje se zove Junik/Junik, oko koga su vođene

brojne borbe 1998. godine, jer je blizu granice. Zatim, put ide dalje, pravo prema Đakovici/Gjakovë, koja se na ovoj karti sada ne vidi. Dakle, to je put o kom sam govorio, časni Sude, kao o nekoj vrsti sekundarne granice, koji je takođe korišćen za snabdevanje srpskih bezbednosnih snaga. Duž tog puta su se dve strane borile tokom cele 1998. godine.

SUDIJA STOLE: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Dok je karta još uvek na ekranu, želeo bih da opišete Pretresnom veću kakvo je bilo to prisustvo OVK. Koja je bila njihova brojčana snaga, da li su to bili civili, šta ste videli i gde ste ih videli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U početku 1998., mislim da je bilo nekoliko grupa OVK širom Kosova. Kada je reč o ovom području Dukađina/Dukađjin, kako sam ja to shvatio, kada smo dobili dodatne obaveštajne podatke od nekih drugih, spoljnih organizacija, počeli smo da utvrđujemo o kakvoj vrsti operativne odgovornosti je reč. Pokušali smo da shvatamo koji ljudi su odgovorni za koja konkretna područja, i uspevali smo da ih grupišemo po područjima. Tako su u ovom području Dukađina/Dukađjin, koje se proteže severno od Peći/Pejë, kroz Dečana/Dečana do Đakovice/Gjakovë, i oko ove velike petlje. To mogu da obeležim na ovoj karti ako želite.

TUŽILAC RE - PITANJE: Možda imate olovku druge boje, da bi se to ucrtalo drugom bojom.

TUŽILAC RE: Šta imate na raspolaganju? Plavu? U redu, koistićemo crnu.

SVEDOK CROSLAND: Hvala. Mi smo dolazili iz Đakovice/Gjakovë, koja se nalazi ovde, prema području koje se naziva Rakovina/Rakovina, i dalje, gore, prema raskrsnici puteva, gde se nalazi Klina/Klinë. Ovo je put koji vodi prema Prištini/Prishtinë. Zatim ide dalje na zapad, prema Peći/Pejë.

ADVOKAT EMERSON: Pitam se da li bih mogao još jednom da se umešam, jer je ovde jasnoća odgovora veomam važna. Odgovor na stranici 25, red 8, odnosi se na početak 1998., a zatim prelazi na trenutak u kom su dobijeni dodatni obaveštajni podaci. Zatim se govori o pokušaju da se utvrdi operativna odgovornost u određenim područjima. Možda bi bilo važno saznati kada su dobijeni ti dodatni obaveštajni podaci, kako bismo to shvatili.

SUDIJA HOEPFEL: Da, molim vas da to istražite.

TUŽILAC RE - PITANJE: Možete li da razjasnite to pitanje?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Gospodo, časni Sude, koliko se sećam, u Britaniji je napravljena procena o tome kolika je potencijalna opasnost od OVK. To je bilo pre 12 godina, sada pokušavam da se setim. Mislim da je to bilo u aprilu ili maju 1998. Možda sam se na to i osvrnuo u nekom od svojih prethodnih iskaza, ali nisam siguran. U svakom slučaju, to je bilo, otirilike, u onom trenutku kada smo pokušali da utvrdimo strukturu te organizacije u nastanku, OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Povukli ste crnu liniju kojom ste označili područje Dukadina/Dukadjin. Da li ste završili sa obeležavanjem tog područja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne, vratio sam se tom linijom do Peći/Pejë, a zatim do Đakovice/Gjakovë.

TUŽILAC RE - PITANJE: Crnu liniju ste sada povukli preko plave, a to je put od Peći/Pejë do Đakovice/Gjakovë.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To nije baš uredno, jer je kraj u kom se odvijale operacije uljučivao je i zapadnu granicu u planinama u pravcu Albanije. To je, takođe, deo područja Dukadin/Dukadjin. To ide sve do ovog planinskog prelaza, takozvanog prelaza *Rugova*, na granici sa Crnom Gorom, koja je takođe imala uticaja u tom kraju. Reč je i ovim planinama ovde, i aktivnostim u ovom kraju ovde, duž albansko-kosovske granice.

SUDIJA HOEPFEL: Možda bi trebalo da znamo šta je ono što je svedok prvo obeležio, u gornjem levom uglu slovom R, prelaz *Rugova*, a zatim niže, ovom strelicom sa strane u donjem levom uglu. Strelica crne boje.

SVEDOK CROSLAND: Ovo je kraj u kom su se vodile operacije. Nastavlja se skroz na jug, od Đakovice/Gjakovë pa sve do prizrena/Prizren, do samog izlaza prema Kukešu/Kukesh, u Albaniji. To je veliki prostor. Ja sam pokušao da ga označim, ali uz svo dužno poštovanje, to nije nečije dvorište da bi imalo ogradu. Taj prostor nije precizno ograničen.

TUŽILAC RE - PITANJE: Vratimo se na ono što sam vas pitao pre nekoliko minuta. Šta ste vi lično videli između marta i jula 1998., kada je reč o prisustvu OVK duž tog puta? Šta ste vi lično приметili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ukoliko se dobro sećam, jednom smo se sastali sa osobom koja se zove Ramush Haradinaj. Sreli smo se u njegovom štabu u području Glođana/Gllogjan, blizu Rznića/Rzniq. Mi smo videli indicije o tome da se OVK borila oko Rznića/Rzniq i Prilepa/Prelep. Sporadične bitke su se takođe vodile južno, niz taj put, prema Peći/Pejë, Rzniću/Rzniq, Prilepu/Prelep, Juniku/Junik i oko Dečana/Dečan. Ispod Junika/Junik, još niže, postoji mesto koje se zove Ponoševac/Ponoshec, gde je su bili stacionirani MUP i Vojska Jugoslavije. Postojale su indicije o aktivnostima OVK i MUP-a u tom kraju, zato što je to granično područje, preko koga je počeo prelazak ljudi i opreme.

TUŽILAC RE - PITANJE: Nešto ste označili na karti. Zamolio bih vas da upišete slovo „P” pred ovoga što ste ucrtali, kako bismo znali da se odnosi na Ponoševac/Ponoshec.

SUDIJA HOEPFEL: Hteo sam da vas pitam da li da sačuvamo ovu označenu kartu, li želite da nastavite sa označavanjem karte pre nego što je sačuvamo? U svakom slučaju, ne smemo da je pomeramo sa ekrana pre nego što je snimimo.

TUŽILAC RE: Mislim da ću zamoliti svedoka da označi nešto i na putu, nešto o čemu je govorio, pa bih hteo da zadržimo ovu mapu za sada.

TUŽILAC RE - PITANJE: Molim vas, upišite slovo „P” tamo.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Nije baš jasno, čini mi se, ali mislim da je to kraj oko Ponoševca/Ponoshec, ovde.

ADVOKAT EMERSON: Mislim da je na karti ove razmere dosta teško to videti, ali mislim da je to malo južnije, zar ne? Možda se svedok previše usmerio na Ponoševac/Ponoshec. Moramo da sačuvamo ovu kartu ako hoćemo posle toga je uvećamo, kako bi nam svedok pokazao te lokacije. Ja mislim da je „P” puno severije od Ponoševca/Ponoshec.

SUDIJA HOEPFEL: Molim predstavnicu sekretarijata da sačuva ovu kartu i da joj dodeli broj.

sekretar: Časni Sude, ovo je P70, označeno za identifikaciju.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Sledeća stvar bi bila da povećamo kartu, kako bismo jasnije videli ono o čemu govorimo. Gospodine Re.

TUŽILAC RE - PITANJE: Možda da svedoku damo odštampanu kartu, umesto da je gleda na ekranu. Mislim da imamo nekoliko kopija karti u sudnici. Evo, na primer, ja imam jednu koju mogu da pozajmim svedoku. Biće mu lakše da se snađe na papiru, nego na monitoru.

SUDIJA HOEPFEL: Da li to znači da smo prestali sa označavanjem?

TUŽILAC RE - PITANJE: Možda.

SUDIJA HOEPFEL: Samo izvolite, ako želite da otvorite novu kartu, u bilo kom trenutku.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče, da li ste sretali OVK tokom svog kretanja po tom putu, između marta i jula 1998.? Ako jeste, zamolio bih vas da opišete Pretresnom veću tačno šta ste videli. Prepreke na putu, vojnike, civile, ili šta god ste već videli.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Viđali smo veoma male grupe OVK oko Rznića/Rznić, Prilepa/Prelep i u bližoj okolini Đakovice/Gjakovë, na periferiji. Ponekad su pokušavali da nas spreče da uđemo u to područje. Uglavnom su bili prisutni. Ali, imali su veoma lako naoružanje, i znali su da su u tom području superiorne srpske snage.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kako ste znali da je to OVK?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Većina njih je imala unifrome sa oznakama OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko su velike bile te veoma male grupe?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Rekao bih, u početku, možda između 10 i 15 ljudi. Bliže Glođanima/Gllogjan je bilo i većih grupa. Činilo se da je tamo neka vrsta štaba. Tamo su mogle da se vide grupe i od po 30 ljudi. Posetio sam i druge štabove OVK. U Drenici/Dreničë, istočnije, i opet sam nailazio na isti tip grupa, sa istim brojevima ljudi. To nije, doduše, bio slučaj u Mališevu/Mališevë, gde ih je bilo između 100 i 150, a mislim da sam o tome govorio u jednom od svojih izveštaja.

TUŽILAC RE - PITANJE: Čime su tačno bili naoružani, u smislu tog lakog naoružanja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U ranoj fazi 1998., uglavnom smo vidali lako pešadijsko naoružanje, puške, pištolje, lake mitraljeze. To je bilo lako naoružanje. Tu i tamo, moglo se desiti da imaju nekakvu raketu ili minobacač.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje ste informacije imali o tome odakle su dobijali to oružje, i kako?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kada je Albanija implodirala 1997. godine, opšti utisak je bio da je većina oružja potekla iz albanskih izvora. Ali, kao što svi znate, na Balkanu je bilo mnogo drugog oružja, iz raznih izvora i zemalja.

TUŽILAC RE - PITANJE: Vi ste rekli „opšti utisak”. Šta je bio izvor vaših informacija o tome odakle je oružje došlo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako se dobro sećam, to je bila obaveštajna procena odeljenja ministarstva za odbranu. Isto tako, Vojska Jugoslavije nas je obavestila, najmanje dva puta, o rastućem broju upada OVK na ono što je, u tom trenutku, bila suverena teritorija Srbije.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje ste informacije imali o tome kako je oružje dospelo na Kosovo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Postojali su dobro poznati putevi uz albansko-kosovsku granicu, koji su su upotrebi još od vremena takozvanog puta svile. To su bile očigledne rute kojima su stizali ljudi i materijal. Neke od tih puteva je blokirala Vojska Jugoslavije na samoj granici, ali, osim ako se takvi položaji agresivno ne patroliraju, teško ih je kontrolisati. Jednostavno, bili su na statičnom položaju, i noću su mogli da vide veoma malo. Tako se, uz malo lukavstva može preneti puno toga.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je ijedan od tih puteva prolazio kroz područje Dukađina/Dukadjin, koje ste označili na karti pre nekoliko trenutaka?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, kao što sam rekao, to su putevi koji se odavno koriste za šverc. Mnogo njih je prolazilo preko Dukađina/Dukadjin, njima se snabdevalo područje oko Drenice/Dreničë, zapadno od Prištine/Prishtinë, ali i istočno Kosovo, Mitrovica/Mitrovë i jedinice OVK koje su bile tamo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta je bio značaj područja Dukađina/Dukadjin, u smislu šverca oružja iz Albanije na Kosovo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Preko albanske granice, u krajevima oko Kukeša/Kukesh i Crmljana/Cërmjan, bilo je dobro poznatih kampova za obuku. Ako se

dobro sećam, sama Vojska Jugoslavije mi je rekla da ima informacije o tim centrima za obuku u Albaniji, koji su slali svoje vojnike i svoju opremu OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kakav je bio značaj područja Dukađina/Dukadjin, ukoliko je uopšte imao neki značaj?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam naglasio u svoji izveštajima, to je postalo najvažnije područje, zato što se preko tog područja snabdevalo čitavo Kosovo iz Albanije, i četiri glavna gerada, Peć/Pejë, Dečani/Dečan, Đakovica/Gjakovë i Prizren/Prizren. Zato je OVK želala da uspostavi neku vrstu uticaja i kontrole nad tim područjem. Sigurno ste svesni da je srpska vojska bila pristuna u značajnom broju u svim tim gradovima. Kada se kaže da je OVK imala kontrolu, to se mora posmatrati u vezi sa tim da su na početku oni bili *zlatna ribica u posudi*, ali su se uloge vrlo brzo preokrenule zbog toga što je većinsko stanovništvo bilo albansko, koje nije nužno podžavalo OVK, ali je OVK ipak imala više uticaja u tom području.

SUDIJA HOEPFEL: Da li biste mogli da pojasnite ovu metaforu koju ste iskoristili malo pre, *zlatna ribica u posudi*?

SVEDOK CROSLAND: Naravno. Na Kosovu je verovatno bilo milion ili milion i po kosovskih Albanaca, a sa druge strane, bilo je oko 250,000 do 400,000 Srba. Iako su Srbi u tehničkom smislu održavali kontrolu nad tim područjem, većina ljudi su bili Albanci, i mogli su da podrže OVK u bilo kom trenutku.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste mislili time kada ste rekli da je OVK u početku bila u *zlatna ribica u posudi*? Da li biste mogli to da nam objasnite, ukratko?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam više puta rekao u svom izveštaju, mnogo Albanaca na Kosovu nije želelo mešanje u svoje živote ni sprskih bezbednosnih snaga, ali ni mešanje OVK, od 1998. na dalje.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada kažete „putevi za šverc”, na šta time mislite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim na puteve koji su išli kroz planine, koji su se koristili za šverc cigareta i razne vrste ilegalne robe, i to iz dve najvažnije baze, a one su bile u Bajram Curriju i Kukešu-Kukesh. Odatle se 1998. tim putevima slalo ljudstvo i oprema na Kosovo, i za to su se koristili magarci i konji.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li možete, molim vas, da obeležite na monitoru, ili na toj karti koju imate sa strane, te puteve kojima se švercovalo, koji su dolazili do područja Dukađina/Dukadjin.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne baš tačno. To su bili putevi koji su, ako uzmemo, na primer, područje Junika/Junika –

TUŽILAC RE - PITANJE: Imate sa desne strane istu tu kartu, koja je prikazana na grafoskopu.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako uzmemo, na primer, kraj oko Junika/Junik, videćete tu jednu mrežu koja se spušta do Junika/Junika, i severno i južno. Bilo je dva puta od Junika/Junika preleko granice. Ima tu još tih puteva. Dole prema

Ponoševcu/Ponoshec, mada se karta tu završava pre granice. To je tip puteva koje je OVK koristila kako bi izbegla granična područja za koja su znali da su u njima srpske snage. Dole, niže, prema Đakovici/Gjakovë i prema planinni *Paštrik*, tamo je bilo mnogo takvih staza, koje su se koristile da bi na Kosovo bila uneta oprema i materijal. Koristili su sve te staze, za koje su mislili da ih na njima neće primetiti srpske bezbednosne snage.

TUŽILAC RE - PITANJE: Sa desne strane imate celu grupu karti Kosova, koje uključuju i alabnasku granicu. Da li biste mogli da upotrebite neku od tih karata, na kojoj se bolje vidi albanska granica, i na njoj bolje označite ono o čemu govorite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Najbolja karta je ova, iako ne pokazuje Albaniju, ali ide skroz do granice. To je zapadno Kosova.

SUDIJA HOEPFEL: Samo trenutak, molim vas. Trebalo bi nekako da napravimo pauzu u 15:45 h.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koji je broj na dnu te karte, te zelene karte?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To je karta broj 4.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li biste mogli, otprilike, da označite svojim markerom gde su bile te rute? Nacrtajte samo strelice, nije potrebno da budete precizni.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Morate da shvatite da ovo nisu isti putevi kao auto-put do amsterdamskog aerodroma. Ovo su mali putevi, neki su vrlo stari, a ostali su samo stazice. Ako gledate prema Peći/Pejë i pratite put u planine, prema prolazu zapadno od Peći/Pejë, stićete u Crnu Goru. To je neasfaltirana staza, okolo postoji mnogo staza koje su koristile izbeglice da bi prelazile u oba pravca.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li možete crnom olovkom da označite to što ste upravo pomenuli, tako da bismo znali tačno o čemu ste svedočili. Hvala.

SUDIJA HOEPFEL: Da li mislite da svedok to označi na mapi broj 4? Ta mapa je u drugačijoj razmeri, mogla bi da bude problematična.

TUŽILAC RE - PITANJE: Nije u istoj razmeri.

SUDIJA HOEPFEL: Mislim da će biti sasvim dovoljno da zadržimo svedokovo verbalno svedočenje o tome. Sa druge strane, gospdine Crosland, možda možete da nam kažete kako ste došli do ovih saznanja, o tim istorijskim putevima.

SVEDOK CROSLAND: Ova ruta o kojoj sam sad pričao, od Peći/Pejë, kroz prelaz *Rugova*, je put kojim se povlačila srpska vojska u Prvom svetskom ratu. To je značajna ruta. Ali, pored te velike rute, bilo je još mnogo planinskih staza, koje su bile poznate ljudima iz tog kraja, i koje su koristili da prelaze sa jedne strane na drugu, između Crne Gore i Srbije, u ovom slučaju. Ukoliko se spustimo do malog grada koji se zove *Morina*, gde je bio granični položaj VJ, co Batušë/Botushë i Košara/Koshare, videćete Junik/Junik. Već sam pokazao staze oko Junika/Junik. Postoje staze koje vode na zapad od Košara/Koshare takođe, i postoji staza preko prelaza *Morina*, a to je bio položaj na

kom je bila stacionirana Vojska Jugoslavije. Kada sam bio tamo, sa obe strane tog položaja na Morini, videli smo mnoge staze za koje je bilo očigledno da su ih ljudi često koristili da tovarnim životinjama prenose stvari sa jedne strane na drugu.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

SVEDOK CROSLAND: Ako se zatim spustite prema Đakovici/Gjakovë, tu se nalazi još jedan važan prelaz, ako se dobro sećam, ispod Zulfaja/Sulfaj, gde takođe bila raspoređena Vojska Jugoslavije. Sa obe strane vodile su staze koje su očigledno bile korišćene često. Sa druge strane, prema Prezrenu/Prizren, na *Paštriku*, a to je velika planina u tom kraju, postojale su mnoge staze koje su vodile preko granice. To bi trebalo da vam dočara koliko je komplikovano bilo sprečiti infiltracije u graničnom pojasu.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala, svedoče. Da li da sačuvamo ovaj dokument?

TUŽILAC RE - PITANJE: Hteo bih samo da pitam nešto svedoka. Gospodine Crosland, upravo ste povukli liniju između *Paštrika* i ove strelice. Da li možete to malo da krupnije da označite, tako da znamo šta ste označili. Zulfaj/Zulfaj, mislim da ste o tome pričali.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, da, to je to. Zatim smo se spustili.

TUŽILAC RE - PITANJE: Samo želim da možemo da vidimo to što ste označili oko Zulfaja, i dodajte strelicu koja vodi preko granice.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Sve ove strelice, zapravo, idu u oba smera.

TUŽILAC RE - PITANJE: Znači, to su, otprilike, područja koja su se koristila za šverc?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Upravo tako.

TUŽILAC RE: U tom slučaju, predložio bih da se ovo uvede u spis.

SUDIJA HOEPFEL: Da li bi ovo bio pogodan trenutak? Prvo treba da dobijemo broj.

sekretar: To je dokazni predmet P71, onzačen za identifikaciju.

ADVOKAT EMERSON: Nemam prigovor kao takav, ali, u nekom trenutku, kada gospodin Re nastavi, kada bude smatrao da to treba da uradi, trebalo bi pitati pukovnika Croslanda da identifikuje švercerske rute i u drugim područjima Kosova. Na primer, prema Makedoniji, zato što mislim da je ovo što gospodin Re traži od njega samo od relativne važnosti. Ne znam da li to treba označiti na istoj mapi koju smo već sačuvali, ili da možda iskoristimo novu mapu za to.

SUDIJA HOEPFEL: Da, mi se slažemo. Gospodine Re, razmislite o tome za vreme pauze.

TUŽILAC RE: Da, razmisliću, svakako.

SUDIJA HOEPFEL: Otičićemo na pauzu do 16:15 h.

(pauza)

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, mislim da treba da porazgovaramo o vremenu. Da li vam je poznato koliko vremena imate da završite sa glavnim ispitivanjem, makar danas, ako ne i pre kraja trećeg dela zasedanja? To sve zavisi od toga koje dokumente nameravate da predložite na usvajanje, koje smatrate od suštinskim.

TUŽILAC RE: Da li biste mogli da mi kažete koliko sam vremena do sada potrošio? Da li bi sekretar to mogao da uradi?

SUDIJA HOEPFEL: Moja procena je oko sat i 15 minuta.

(Pretno veće i sekretarijate se savetuju)

SUDIJA HOEPFEL: Do sada ste potrošili 80 minuta. Koja je vaša namera?

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da tome pridem ovako. Ja imam oko 70 dokumenata, pored onih iz predmeta Limaj. Glavni delovi tih dokumenata su većim delom pročitani za transkript u predmetu Limaj. Ima nekih sedamdesetak dokumenata, koje bih želeo da svedok prokomentariše. Biće nam potreban veliki broj sati ukoliko bi svedok morao da posveti makar samo po tri minuta za svaki dokument. Obzirom na vreme koje imam na raspolaganju, to neće moći da se u radi na taj način. Moj predlog je da ga usmeno ispitam u vezi sa posetom Radonjickim jezeru i sličnim stvarima, i da onda svedok pogleda neke dokumente i da ih selektivno prokomentariše, što više njih je moguće. To znači da nećemo moći da pogledamo sve one diplomatske telegrafe, jer, da bih sve to uradio, biće mi potrebno više od tri sata, koliko ste mi dodelili,

SUDIJA HOEPFEL: Da li biste onda mogli da počnete i da ih obradite što više, pa ćemo zatim videti.

TUŽILAC RE: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Gospodine Crosland, želeo bih da se na kratko vratimo na ono o čemu ste govorili ranije, a to je put između Peći/Pejë i Đakovice/Gjakovë. Pomenuli ste neke blokade na tom putu. Kada ste putovali tim putem, od marta do jula 1998. godine, da li ste ikada naišli na neke blokade OVK na tom konkretnom putu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Razlog zašto vam ne odgovoram direktno je to što mislim da nikada nije bilo neke zvanične blokade puta. Moguće da je bilo nekih pripadnika OVK, koji su stajali pored puta, ili na krivini, koji su zaustavljali saobraćaj, ali to je, bukvalno, bilo nekoliko vojnika koji bi zaustavljali vozila, i koji bi onda opet nestali. Kao što sam rekao, veći broj pripadnika srpskih snaga bezbednosti se nalazio duž

tog puta, tako da je OVK samo nasumično birala neka mesta, kako bi ostavila izvestan utisak.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada je reč o kontroli tog puta, u tom periodu, da li ste mogli da vidite da li je neka od strana imala kontrolu nad tim putem?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da su, prevashodno, srpske snage imale kontrolu nad tim putem. Bilo je nekih mesta na kojima je OVK imala veću kontrolu, recimo kod Prilepa/Prelep i Rznića/Rzniq, ali i to je bilo samo tokom kraćih perioda počektom marta 1998.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta se desilo posle marta 1998., u aprilu, maju i junu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Situacija se stalno menjala tokom 1998., kao što sam rekao, sve do kasnije faze kada smo videli znatno više aktivnosti OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da objasnite sudijama šta mislite time kada kažete da se situacija stalno menjala.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Po mom mišljenju, srpske snage bezbednosti su imale taj problem da bi zauzele neki teren koji je bio od taktičke važnosti, i onda bi odlučile da se povuku na područja koja su bila bezbednija. Kada bi se to desilo, OVK bi se onda vratila na svoje prvobitne položaje, tako da se situacija stalno menjala, i linija fronta se stalno pomerala napred-nazad, u zavisnosti od toga ko je želeo više da se potruži da tog dana, iz kojeg god razloga.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koja su bila vaša saznanja ili informacije koje ste imali u pogledu stanja organizovanosti OVK u području Dukadin/Dukadjin u martu, aprilu i maju 1998.?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: kao što sam već rekao, mi smo imali jednu prvobitnu procenu obaveštajne službe Velike Britanije, i ona je pokušavala da utvrdi komandnu strukturu, broj ljudstva i opreme na Kosovu, kako bi imali neku predstavu o snazi OVK na Kosovu, ne samo u poručju Dukadin/Dukadjin.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li biste mogli da budete malo precizniji? Koje su bile vaše informacije za taj period u martu, aprilu i maju 1998., kada je reč o organizovanosti OVK?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da sam rekao u izveštajima da je to bila jedna organizacija u nastanku, mlada organizacija. Neke grupe su bile više istaknute od drugih. Postojala je, ja bih rekao, važna grupa u Dukadinu/Dukadjin, koje je, opet, bilo važno područje, zbog onoga o čemu sam već pričao o prenosu ljudi i materijala. U Drenici/Drenič i na istočnom Kosovu oko Mitrovice/Mitrovë, OVK je bila u Bajgori/Bajgorë. Dok sam tamo odlazio, bio sam u više štabova OVK. U Drenici/Drenič, u mestu koje se zove Lauša/Laushë, zapadno od Srbice/Skenderaj, zatim u Voćnjaku/Voćnjak, u području Kline/Klinë, Lapušnik/Llapushnik, Crni Lug/Carallug, Kraljana/Kralanë, Mališeva/Malishevë, Bajgori/Bajgorëç, na istoku Kosovske Mitrovice/Mitrovicë, i u kraju oko Rznić/Rzniq, Glodane/Glllogjan, u Dukadinu/Dukadjin. To su neka od područja koja sam posetio prilikom obilazaka Kosova, i na temelju toga sam izneo svoju procenu o verovatnoj snazi OVK. Tada sam

verovao, kao što sam puno puta rekao, da ih je bilo između 400 do 500 tvrdokornih boraca. Naravno, tokom druge polovine 1998., njihov broj se povećao. Mislim da u Prištini/Prishtinë, ako se ne varam, postoji jedan komemorativan spomenik posvećen 660 boraca koji su poginuli. Ali, imajte na umu da sam otišao u martu 1998. godine, kada su otpočela bombardovanja NATO pakta i kada je bilo većih borbi.

TUŽILAC RE - PITANJE: Rekli ste 1998. godine, da li ste mislili na 1999.?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, 1999., izvinjavam se.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kada ste poslednji put posetili štab OVK u Rzniću/Rzniq i Glođanu/Gllgojan, u području Dukađina/Dukadjin?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je do toga došlo posle jedne političke inicijative, koja je potekla iz izvora u Prištini/Prishtinë, i otišli smo da posetimo pripadnike OVK u tom području.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se sećate kada je to bilo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Morao bih da pogledam dokument da se prisetim. Mislim da je to u jednom od mojih izveštaja.

TUŽILAC RE - PITANJE: Čega se sećate u vezi sa tom posetom?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Sišli smo sa glavnog puta u području Prilepa/Prelep i Rznića/Rzniq, stigli do Glođana/Gllgojan, u jednu tipičnu albansku kuću, koja je imala visoke zidove i izgledala je lepo. To je bila jedna kuća u selu koja je bila tipična kuća za Kosovo i tu arhitekturu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je bilo vojnika?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da. Između 15 i 20 osoba u uniformi, ali bih istakao da nisu nužno svi u uniformi borci li vojnici.

TUŽILAC RE - PITANJE: Ko je bio komandant te jedinice?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to bio Ramush Haradinaj.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na osnovu čega to kažete?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Rečeno nam je da odemo da vidimo čoveka sa tim imenom.

TUŽILAC RE - PITANJE: Molim da opišete sastanak sa njim.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Sastanak je bio veoma srdačan i prijateljski. Seli smo i uz čaj razgovarali o čitavom nizu tema. Kao što sam rekao, do tog sastanka je došlo zahvaljujući nekim političkim kontaktima, i ja sam tu bio da predstavljam vojni aspekt cele priče i da povedem neke ljude sa sobom.

ADVOKAT EMERSON: Svedok je upravo rekao da nije nužno svako u uniformi bio borac ili vojnik. Želeo bih da se to razjasni.

SVEDOK CROSLAND: Časni Sude, na osnovu svoje obuke i iskustva u borbi protiv kontra-revolucionarnih snaga, mnogi ljudi žele da budu deo pobunjeničkog pokreta. Ali, kada postane teško, mnogi shvate da se od njih traži da rizikuju svoj život, i, kao što se dešava na svadbama, svi koji se pojave nisu nužno prijatelji ili rodbina mladenaca.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li biste mogli da nam kažete da li su vojnici koje ste videli u štabu Ramusha Haradinaja spadali u tu kategoriju, ili su zaista bili vojnici?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Koliko se sećam, oni su bili dobro disciplinovani, prilično dobro obučeni, i većina njih je imala ozbiljne namere.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste videli neko oružje kada ste bili u štabu Haradinaja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam već rekao, videli smo da su imali lako oružje, *kalašnjikove*, mitraljeze, možda je bilo nekih protiv-tenkovskih granata.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kako ste došli do tog područja, odnosno do štaba?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Rečeno nam je gde je to. Odvezli smo se kolima. Možda su nas i vodili, ne znam. Poznavao sam to područje, ali nisam znao to konkretno mesto.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je bilo srpske vojske ili prisustva MUP-a u tom području, kada ste prvi put otišli do štaba Ramusha Haradinaja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne, koliko se ja sećam. Oni jesu bili na putu, ali tog konkretnog dana nisu bili tamo.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, zamolioću da se pokaže dokument koji je svedok pomenuo, u kom se nalazi datum te posete. Dok to pripremate, hteo bih nešto da pitam. Pomenuli ste visoke zidove te kuće. Time ste mislili na zidove oko imanja?

SVEDOK CROSLAND: Da, časni Sude. To je na Kosovu uobičajeno, da Albanci imaju visoke zidove, kako bi porodica bila bezbedna.

SUDIJA HOEPFEL: Niste imali nikakvih problema da uđete na to imanje?

SVEDOK CROSLAND: Ne, postoji normalna kapija. To je neka vrsta utvrđene vile, što je normalna praksa za mediteranski region.

ADVOKAT EMERSON: Možda gospodin Re uzaludno traži taj dokument, jer smo mi pogledali sve dokumente pukovnika Croslanda koji su nam dostavljeni, i nismo pronašli dokument u kom se navodi taj datum.

SUDIJA HOEPFEL: Nije mi, naravno, bila namera da gospodina Rea uputim na uzaludnu potragu. Hvala vam na vašem komentaru. Gospodine Re?

TUŽILAC RE: Mislim da ne možemo da pronađemo takav dokument.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko puta ste se sreli sa gospodinom Haradinajem?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako se ispravno sećam, tri puta.

TUŽILAC RE - PITANJE: Tokom kog perioda?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Od početka 1998., tokom cele 1998., i možda smo se jednom sreli u Prizrenu/Prizren, kada se KFOR bavio povlačenjem brigade Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je to bilo kasnije, kada ste se sreli sa njim u Prizrenu/Prizren?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je bilo 1999. godine.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li sećate da ste se sreli sa osobom po imenu Jakup Krasniqi?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to bio kada sam se sreo sa raznim ljudima u štabu u Mališevu/Malishevë ili možda u Crnojlevu/Caratevë. Nisam siguran.

TUŽILAC RE - PITANJE: A kada je reč o Dautu Haradinaju?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kada je reč o bratu, mislim da smo se sreli. Znate, puno vremena je od tada prošlo, tako da ne bih mogao da prepoznam Dauta čak i da je u sudnici.

TUŽILAC RE - PITANJE: Prema vašem shvatanju, koji je bio stepen Haradinajeve kontrole ili komande, kada ste se sa njim sreli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da sam u pravu kada kažem da je on rekao da kontroliše područje Dukađin/Dukadjin, čiji sam značaj već objasnio. Mislim da se na to aludira, ili se to potvrđuje, kako god želite to da nazovete, u proceni koju su napravile spoljne obaveštajne službe.

TUŽILAC RE - PITANJE: Možete li da nam kažete kada ste se, približno, sreli sa njim, kada vam je rekao ili kada ste vi shvatili da on kontroliše to područje?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to bilo tokom našeg prvog susreta, u martu ili aprilu 1998.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Crosland, molim vas, sačekajte par sekundi nakon pitanja, pošto govorite istim jezikom, kako ne biste stvarali probleme prevodiocima.

SVEDOK CROSLAND: Oprostite, časni Sude.

TUŽILAC RE - PITANJE: Hteo bih da sada osvrnemo na područje kanala Radonjičkog jezera, i vašu posetu tom području u septembru 1998. godine. Da li možete da kažete Pretresnom veću kako je došlo do vaše posete područje kanala Radonjičkog jezera?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da sam već ranije rekao Pretresnom veću da smo boravili u hotelu *Paštrik*, u Đakovici/Gjakovë. Ako se dobro sećam, pozvali su nas iz KDOM-a, verifikacione misije na Kosovu, i MUP-a, i pitali da li želimo o da idemo sa njima i budemo očevici poprišta masakra, da upotrebim njihovu terminologiju.

TUŽILAC RE - PITANJE: Ko ste to „vi”, na koga ste mislili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To je američki vojni ataše, zajedno sa mnom.

TUŽILAC RE - PITANJE: Mislite na Billa Fishera?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, na Billa Fishera.

TUŽILAC RE - PITANJE: I, šta ste uradili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako se dobro sećam, išli smo u konvoju sa MUP-om. Tu je bio potpukovnik iz Đakovice/Gjakovë. Oni su bli na čelu konvoja, i zajedno sa njima smo skrenuli kod Prilepa/Prelep, a zatim prema Rzniću/Rzniq. Još uvek su bile u toku intenzivne operacije, u kojima su učestvovali elementi i MUP-a, i specijalnih snaga, PJP, a takdoje i elementi Vojske Jugoslavije sa tenkovima i oklopnim vozilima.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta podrazumevate pod intenzivnim operacijama?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Bilo je puno aktivnosti vojnih ili bezbednosnih snaga, u području od raskrsnice na glavnom putu, prema Prilepu/Prelep, i dalje, ka Rzniću/Rzniq. Ova sela su bila teško oštećena, i, dok smo prolazili, još uvek su bile u toku pljačke. Znam da su spaljene poljoprivredne zgrade i mnoge životinje na imanjima su bile zaklane.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se sćate bilo kakvog prisustva OVK na putu iz Đakovice/Gjakovë do Rznića/Rzniq?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne. Koliko se ja sećam, ne.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se sećate da ste videli prisustvo OVK na putu od Đakovice/Gjakovë za Rznić/Rzniq?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne u to konkretno vreme. Bilo je oko četiri sata poodne, i, koliko se ja sećam, a to sam napisao i u svom izveštaju, operacija je i dalje bila u toku.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je to što ste videli odgovaralo sukobu između različitih strana, ili je to bilo nešto drugo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: U vojnoj terminologiji, to bismo nazvali operacijom čišćenja duž određene osovine.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje osovine?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Duž glavnog puta za Prilep/Prelep i Rznić/Rzniq, i dalje ka području kanala, što je, u stvari, područje iza Glodana/Gllogjan.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta podrazumevate pod vojnom peracijom čišćenja?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam vam rekao, to su bile jake vojne snage i snage MUP-a, koje su bukvalno išle od kuće do kuće i čistile to područje.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koje su bile vaše informacije u vezi sa tim ko je kontrolisao to područje pre nego što su MUP i VJ ušli u to područje, i bukvalno, fizički išli od kuće do kuće?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da sam već pokušao da naznačim Pretresnom veću da su sprske bezbednosne snage u jednom trenutku odlučile da prestanu da tolerišu probleme u tom konkretnom području, i pokrenule jednu oštru operaciju. Ja ne znam da li je to bilo zasnovano na obaveštajnim podacima o OVK koje smo dobili od VJ ili MUP-a. Ali, u ovoj konkretnoj operaciji, oni su očigledno završavali jednu operaciju čišćenja, kako bi to područje učinili što bezbednijim.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko je, približno, bilo vojnika ili pripadnika MUP-a u tom područjiju?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da to nisam napisao u svom izveštaju, jer bih morao da nagađam. Verovatno je bilo par stotina ili 300 ljudi, mešovitih snaga pripadnika VJ i MUP-a, sa oklopnom i artiljerijskom podrškom.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na čemu ste to zasnovali?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Na osnovu onoga što sam video sa obe strane puta i u selima koja su bila zahvaćena.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste videli bilo kakve civile u području Rznića/Rzniq?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne. Ja to ne bih ni očekivao. Kada bi Srbi odlučili da sprovedu operaciju čišćenja, civilno stanovništvo bi obično napuštalo ta područja, zbog svoje bezbednosti, očigledno.

TUŽILAC RE - PITANJE: Kuda ste otišli iz Rznića/Rzniq?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Pratili smo put istočno od područja Glođana/Gllogjan, koji je vodio do neke vrste otvorenih betonskih cevi za sakupljanje vode, koje su vodile u Radonjičko jezero. To se vidi na ovoj konkretnoj karti, ako je to od neke pomoći.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je to bio kanal koji je vodio do jezera?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To je više bio neki betonski jarak, koji je bio dubok šest ili sedam stopa, obložen betonom, i tu se sakupljala voda koja je išla prema jezeru.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste videli kada ste tamo stigli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kada smo mi stigli u to područje, okolo je bilo nekoliko pripadnika srpskih snaga bezbednosti. Bilo je područja koja su bila ograđena policijskim trakama, kao kod saobraćajnih nesreća. Onda su nam pokazani tragovi od metaka po betonskom delu kroz koji se sliva voda. Takođe, a mislim da sam to pomenuo u svom izveštaju, bilo je između šest i osam leševa. Većina ih je bila u vodi, a mislim da su jedan ili dva leša bili na obali, ako se dobro sećam.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li su to bila tela civila ili vojnika?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Sve što mogu da kažem je da se činilo da su bili civili. Bili su u civilnoj odeći, ali nama nije bilo dozvoljeno da fizički pretražujemo ta tela. Znači, oni su bili u normalnoj, civilnoj odeći.

TUŽILAC RE - PITANJE: U kakvom stanju raspada su ta tela bila?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to takođe u mom izveštaju. Izgledalo je kao da su neki leševi tu proveli duže od drugih, imajući na umu da je bilo toplo, i da ja nisam kvalifikovani patolog. U svakom slučaju, tela su izgledala naduveno. Ne mogu da kažem koliko dugo su bila tamo. Mislim da sam to naveo u svom izveštaju. Možda mesec, možda nekoliko dana. U svakom slučaju, bilo je nemoguće to utvrditi sa udaljenosti na kojoj smo se mi nalazili.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li vam je MUP bilo šta rekao o tome šta se desilo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da su naznačili da je moguće da je to mesto masakra, u njihovoj terminologiji. Moj komentar je bio, i dao sam ga komandiru MUP-a, da sve dok se ne obavi obdukcija i ne razjasne se svi podaci, ja ne mogu to da prijavim kao mesto masakra, jer, mi nismo znali ko su ti ljudi čije smo leševe videli, i ko je učinio šta kome.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koliko dugo ste tamo ostali?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim oko 45 minuta, i za to vreme sam pokupio neku municiju, koja je bila kineske proizvodnje. To bi moglo da ukazuje na to da je reč akciji OVK, ali naglašavam „moglo”.

TUŽILAC RE - PITANJE: Gde ste našli tu municiju u odnosu na mesto gde su se nalazila tela?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Municija je bila na južnoj ili zapadnoj strani tog betonskog kanala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na šta mislite pod municijom, šta ste našli?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Našli smo nekoliko čaura od ispaljenih metaka.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste vi uradili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ja sam ih pokupio i zatim sam ih poslao u Veliku Britaniju na forenzičku procenu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Koja je bila procena u vezi sa njihovim poreklom?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim, ne mogu sada da se setim, ali mislim da je rečeno da je ta municija došla iz Albanije, što nas nije iznenadilo.

SUDIJA HOEPFEL: Mogu li da vas prekinem za trenutak? Prvo, rekli ste da ste pokupili neku kinesku municiju, i da bi to moglo da ukaže na akciju OVK. Zašto ste došli do takvog zaključka na osnovu činjenice da je to kineska municija, ako zaista je reč o kineskoj municiji?

SVEDOK CROSLAND: Smatrao da OVK ima municiju kineske proizvodnje. To je bilo na osnovu procene bazirane na obaveštajnim podacima. Kao što sam naglasio, ja nisam specijalista za municiju. Ne mogu da se setim da sam video nalaz o toj municiji, ali to bi moglo da se nađe među izveštajima.

SUDIJA HOEPFEL: Izvolite gospodine Re.

TUŽILAC RE - PITANJE: Zašto ste rekli da je to kineska municija?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Zato što su na toj municiji bila kineska slova, što nije neuobičajeno.

TUŽILAC RE: Želeo bih da pogledate jedan video snimak. Sada ću vam ga pustiti od početka, i to je 65 TER broj 864. Pustiću ga bez tona.

(video snimak)

TUŽILAC RE: Zaustaviću snimak na 1:52.

(kraj video snimka)

SUDIJA HOEPFEL: Da li se to sada uvodi u spis?

TUŽILAC RE: Da.

SUDIJA HOEPFEL: Zamoliću za broj.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet P72, obeležen za identifikaciju.

SUDIJA HOEPFEL: Da, gospodine Emerson?

ADVOKAT EMERSON: Želim samo da budem siguran da se prikazivanje ovog video snimka neće zaustaviti, jer svedoku još nije pokazan onaj betonski deo kanala, a on je govorio o šest do osam leševa u vodi.

SUDIJA HOEPFEL: Da.

TUŽILAC RE: Ja, u stvari, zaustavljam snimak kako bih ga pitao šta vidi da je prikazano u tom delu, i ja znam koji će biti njegov odgovor.

SUDIJA HOEPFEL: Da, gospodine Guy-Smith?

ADVOKAT GUY: Ništa što smo videli do sada se ne bavi onim o čemu je svedok govorio.

SUDIJA HOEPFEL: Ja se takođe pitam na koji način je ovo povezano sa onim o čemu je sedok govorio.

TUŽILAC RE: Onda ćemo pustiti snimak još malo.

SUDIJA HOEPFEL: Molim vas.

(video snimak)

ADVOKAT EMERSON: Dok traje snimak, ako bi to pomoglo gospodinu Reu i Pretresnom veću, rekao bih dve stvari. Ranije sam već pomenuo da postoje dokazi da je datum koji se vidi na snimku pogrešan. Drugo, deo koji... Mislim da sada prelazimo na taj deo, zapravo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Svedoče, rekli ste malo pre da ste videli između šest i osam leševa, i da ih je većina bila u vodi. Mislim i da ste rekli da su jedan ili dva bila na obali. Šta možete da nam kažete o ovome što sada vidimo snimku, koji je trenutno na 5.32, u vezi sa onim što ste tog dana videli tamo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Prvo, u vezi onoga što je rekao gospodin Emerson. Datum nije tačan. Druga stvar, vreme nije tačno. Mislim da smo mi tamo bili između četiri i pet popodne.

ADVOKAT EMERSON: Samo bih hteo da pojasnim ovo. Nisam rekao da ovo nije bio datum posete pukovnika Croslanda. Poenta je bila da datum prikazan na snimku ne odgovara datumu kada je taj snimak napravljen.

SUDIJA HOEPFEL: To je jasno. Razgovaraćemo o tome, ali mislim da sada reč o tome da li je na snimku ono što je svedok video tokom svoje posete.

SVEDOK CROSLAND: Sećam se nekih od ovih leševa, gospodine. Kao što sam rekao, to vreme na snimku je 2:38 h., a to je vrlo rano ujutru.

SUDIJA HOEPFEL: Naravno.

SVEDOK CROSLAND: Možda zbog toga postoji razlika u broju leševa, jer su oni možda nađeni posle naše prve posete tom mestu. Rekao sam već da mislim da je to trajalo oko 45 minuta, i sećam se da sam tada video šest do osam leševa. Mi, u tom trenutku, još uvek nismo bili videli te tragove po betonu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Mislim da idete previše unapred. Samo vas pitam u kojoj meri ti leševi odgovaraju onome čega se vi sećate i onome što ste vi videli.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Čini mi se da su ovi leševi u kasnom stadijumu raspadanja. Ne znam da li su to leševi koji su nađeni kasnije. Neki su bili raspadnuti, drugi nisu, bar ne u meri koja se vidi na snimku. Pretpostavljam da je kameraman snimio one koji su izgledali gore. Ne znam.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta mislite o ovim leševima u vodi? Izgleda da ih ima dva. Zaustavio sam snimak na 6:39.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se sećate da ste videli ta dva tela?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Sećam da sam video nekoliko tela u tom delu, i još jedan ili dva leša u donjem delu, kojim se voda sliva ka jezeru.

(video snimak)

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Možete to da vidite ovde. Ti padovi u kanalu, oni su, možda, šest do deset stopa visoki, to su strmi padovi.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Sada smo na 6:50 na ovom snimku. Vidimo ove padove, kaskade u kanalu. Da li ste o tome govorili?

ADVOKAT EMERSON: Molim da se ne postavljaju sugestivna pitanja. Ovo što ste upravo pitali je sugestivno pitanje, i vi ste toga bili svesni. Molim vas, pitajte svedoka gde su na snimku tela koja je video u vodi, ukoliko je u stanju da identifikuje mesto.

SUDIJA HOEPFEL: Da, to je prihvatljivo.

SVEDOK CROSLAND: Ako se dobro sećam, časni Sude, gospodo i gospođe, ovde se vidi da ljudi stoje sa gornje desne strane, na obali, i to je mesto sa kog smo mi posmatrali situaciju. Mislim da je jedan leš bio u ovom poslednjem delu, pre nego što se kanal spaja sa potokom, i, mislim, još jedan leš malo dalje, uzvodno ili nizvodno, zavisno od toga kako se orijentišete.

ADVOKAT EMERSON: Da li je to bliže kameri, ili dalje, od kamere?

SVEDOK CROSLAND: Dalje, od kamere.

ADVOKAT EMERSON: Hvala.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

ADVOKAT GUY-SMITH: Samo bih hteo rasčistimo ovo za zapisnik, jer mislim da nećemo to označavati. Ja sada gledam ovaj snimak na 6:50:02. Čini mi se da su sa desne strane fotografije četiri pojedinca. Dva se nalaze na obali, a dva stoje na vrhu ove betonske kaskade. Ukoliko dobro razumem svedočenje pukovnika Croslanda, on je govorio o ove dve osobe koje stoje u gornjem desnom uglu fotografije. Jedna od njih izgleda kao da drži neku torbu. Da li je to tačno?

SVEDOK CROSLAND: Da, meni se čini da je to tako. Mislim da je tamo bilo 20 ili 30 pripadnika MUP-a, i pretpostavljam su vršili forenzičke aktivnosti.

TUŽILAC RE - PITANJE: Zahvaljujem se gospodinu Guy-Smithu što postavlja pitanja umesto mene. Upravo sam hteo da pitam svedoka o tim ljudima, i kako se to poklapa sa aktivnostima MUP-a koje je video tamo.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam rekao, gospodine, operacija je očigledno još bila u toku kada su sprski bezbednosni oficiri pronašli ovo mesto.

(video snimak)

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: I, kao što vidite, vegetacija je dosta gusta, i očigledno su bili zabrinuti, ne samo svoju bezbednost, već i za našu. Ta situacija se i dalje razvijala. Ne znam da li su tek bili stigli, ili su već neko vreme bili tamo.

SUDIJA HOEPFEL: Da li je taj ubrzani prikaz snimka deo vaše prezentacije?

TUŽILAC RE: Ne, to je bila samo jedna tehnička greška, snimak se premotao. Vratićemo se ponovo na 6:50.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li vidite neke tragove na zidu kanala? To je na 6:59:07.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, vidim.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta ste primetili od tih tragova?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ako su to ti tragovi, oni su oni od odbijanja metaka, na jednom zidu kanala, što znači da su meci ispaljeni u taj zid.

TUŽILAC RE - PITANJE: Govorite o unutrašnjem ili spoljašnjem zidu kanala?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ovo je sa unutrašnjeg zida betonskog dela kanala. Sa donje strane je voda, ukoliko je ovo isto mesto koje su nama pokazali, jer je film iseckan.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na temelju vašeg 37 godina dugom vojnom iskustvu sa municijom i oružjem, šta mislite, koje oružje je bilo korišćeno u ovom slučaju, kada je ostavilo te tragove po zidu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Neki od ovih tragovora sugerišu upotrebu automatskog oružja. Drugi mogu biti od pojedinačnih hitaca. U svakom slučaju, sa mesta na kom smo bili, videli su se jasni tragovi od metaka po tom betonu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta mislite, na osnovu toga što ste videli, sa koje daljine su ispaljeni ti meci?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ja sam pokupio čaure od tih metaka sa obale na kojoj smo se nalazili, sa južne ili zapadne strane, nisam siguran, i udaljenost je bila 10 – 15, možda 20 metara. Otrilike pola širine ove sudnice.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Gde ste pokupili te čaure? Gde u odnosu na ove tragove koji po zidu, koji se na snimku vide na 7:00?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to bilo na obali, otprilike, u suprotnom smeru od mesta koje su pogodili meci. Kažem otprilike, jer se ne sećam tačno.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na osnovu vašeg vojnog iskustva, da li su te čaure izgledale kao da potiču od metaka koji su pogodili zid?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Nažalost, u profesionalnom smislu, zaista ne mogu to da odredim. Ja nisam stručnjak za oružje. Ovi tragovi od metaka izgledaju kao i drugi koje sam video u svojoj vojnoj službi, i mogli su biti ispaljeni sa te udaljenosti.

(video snimak)

SUDIJA HOEPFEL: Čini mi se, na osnovu odgovora, da je vaše pitanje otišlo malo predaleko u spekulaciju, gospodine Re.

TUŽILAC RE: Odgovor i vaš izraz lica su me vratili na primereni put.

SUDIJA HOEPFEL: U redu, hvala.

TUŽILAC RE: Zamoliću da vratimo snimak na 7:27.

(kraj video snimka)

(video snimak)

TUŽILAC RE - PITANJE: Na 7:26, vidi se nešto što izgleda kao dva leša na vrhu ovih kaskada. Da li odgovara onome što ste vi tamo videli 8. septembra 1998.?

(kraj video snimka)

ADVOKAT EMERSON: Mislim da nismo utvrdili šta su te stvari koje se vide u vodi.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, šta je smisao vašeg pitanja?

TUŽILAC RE: Neću insistirati, ali meni izgleda kao da su u pitanju leševi.

SUDIJA HOEPFEL: Baš nije jasno šta je to, zar ne?

TUŽILAC RE: Nastaviću.

(video snimak)

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Na 7:32, da li su to tragovi odbijanja metaka o kojima ste malo pre govorili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE: Možemo da nastavimo sa snimkom.

(video snimak)

TUŽILAC RE: Zaustavićemo se tu, na 8:18.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Ovde se vidi nešto što liči na leš neke osobe. Poležen je na stomak, na spoljnoj strani kanala. Da li se sećate da je taj leš bio tamo kada ste vi bili na tom mestu? Da li je ovo jedan od onih leševa, za koje ste rekli da ste ih videli kako leže na stomaku, na obali?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da budem iskren, ne mogu da kažem da li je taj konkretan leš bio tamo. To je jedno vlažno područje, i ima raznih oštećenja. Možda je to telo bilo otkriveno, i možda je bilo tamo. Ne mogu da tvrdim da je to onaj leš koji smo mi videli u tom položaju.

(video snimak)

TUŽILAC RE: Zaustavićemo se ovde, na 8:48.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Vidimo spoljni zid kanala, i izgleda kao da u zidu ima nekih rupa. Da li se sećate da su vam pokazali ove tragove, kada ste tamo otišli sa službenicima MUP-a 8. septembra 1998.?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, ali mislim da su se uglavnom koncentrisali na veće, brojnije tragove od metaka, na drugoj strani kanala. Ne sećam se da su mi posebno pokazali ove tragove.

(video snimak)

TUŽILAC RE: Zaustavićemo ovde, na 9:22.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE - PITANJE: Ovo je završetak kanala, i tu počinje jedan prirodni deo koji se nastavlja na potok, i dolazi do jezera. Da li ste išli u taj deo, i koliko daleko ste otišli, pre nego što ste se zaustavili?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, mislim da smo došli sve do tačke na kojoj vidi broj 248, desno od toga. Pogledali smo kanjon, i kao što vidite, tamo ima mnogo đubreta i otpada u samoj vodi.

(video snimak)

TUŽILAC RE - PITANJE: Osim tog đubreta, da li ste videli i neko vozilo?
SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da su tamo bili ostaci jednog automobila, ili nečega što je bilo napravljeno od metala. Nisam siguran šta je to bilo. To mesto se sada vidi u levom donjem uglu.

(kraj video snimka)

TUŽILAC RE: Ovo je bio taj video snimak, i ja sam ga prikazao od 0:00 do 9:40. Završio sam sa ovim dokanzim predmetom.

SUDIJA HOEPFEL: Da li želite da se to uvrsti u spis? Da li nam možete reći nešto o poreklu tog snimka, i kada je snimljen?

TUŽILAC RE: To je jedan video snimak koji je, prema našim podacima, snimio srpski MUP, 8. septembra 1998.

SUDIJA HOEPFEL: Što se tiče samog datuma, on je kasnije dodan, ali izgleda da je došlo do greške, jer ovo sigurno nije bilo u dva sata ujutru.

TUŽILAC RE: Datum sasvim sigurno nije tačan, i uopšte to ne sporim.

SUDIJA HOEPFEL: Znači, datum nije zvaničan?

TUŽILAC RE: Ali, imaćemo kasnije podatke iz MUP-a o tome.

SUDIJA HOEPFEL: Onzčićemo ovaj snimak za identifikaciju pod brojem koji je već dodeljen. Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Vi ste već svedočili u predmetu Limaj, i mi se time kokristimo i u ovom suđenju. Govorili ste o nečemu što ste nazvali dip-tel. Da li možete ukratko da objasnite Pretersnom veću šta su tačno ti dip-teli, i na koji način ste vi učestvovali u njihovom pisanju?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Časni Sude, postoje dva tipa telegrama koji se šalju iz ovakvih područja. Jedan je dip-tel, diplomatski telegram. Normalno, oni potiču od ambasadora ili od zamenika vođe misije, i, ukoliko je potrebno, mogu da sadrže moj vojni komentar. Ja započinjem ono ošto obično zovemo vojni telegram, za potrebe britanskog vojnog predstavnika u Beogradu. Uglavnom sam ih pisao ja, a to bi prethodno odobrio ambasador ili zamenik vođe misije. Pošto sam provodio dosta vremena na Kosovu, po pet ili šest dana odjednom, neke od tih telegrama je potpisao ambasador Sir Brian Donnelly u moje ime, jer ja nisam fizički bio u stanju da ih potpišem. Ali, u svakom slučaju, to su bila dva moguća izvora tih telegrama.

SUDIJA HOEPFEL: Hoćete da kažete da ste vi slali tekst sa mesta na kom ste bili, na Kosovu, i onda se to slalo iz Beograda?

SVEDOK CROSLAND: Da, ja sam imao zaštićenu vezu, tako da sam mogao direktno da izvestim Beograd, ukoliko je reč o nekom ozbiljnom incidentu i ako ambasador treba odmah da sazna za to, a mogao sam i da telefontiram direktno britanskom ministarstvu odbrane u Londonu.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li postoji razlika između situacionog izveštaja ili dip-tela koji šalje ambasador i potpisuje Donnelly, i telegrama koji šaljete vi, kao britanski vojni predstavnik ili vojni ataše u Beogradu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što sam rekao, britanski vojni telegrami su se zasnivali na mojim izveštajima, koje sam ja diktirao na licu mesta, na Kosovu, i onda bi to bilo transkribovano kada bih se vratio u Beograd. Međutim, ako bi incident bio dovoljno ozbiljan, a mislim da ovaj jeste bio, ja bih onda direktno, putem svoje zaštićene veze, hitno obavestio ambasadu u Beogradu, London, kao i bilo koju drugu prijateljsku NATO zemlju, čiji bi predstavnik bio sa mnom, tako da njihove vlade mogu da shvate situaciju koje se menjala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li se ti dokumenti mogu opisati kao izveštaji o bezbednosnoj situaciji na Kosovu, koji su napravljeni na osnovu vaših zapažanja i informacija koje su vam bile na raspolaganju?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, upravo tako. To su izveštaji napravljeni na licu mesta, izdiktirani u diktafon i transkribovani u Beogradu. Ima nekih praznina među telegramima, jer su neki od izveštaja slati direktno u London, pošto su bili hitni, tako da je moguće da bude praznina među tih 70 telegrama koje sam poslao.

SUDIJA HOEPFEL: Da razjasnimo. Na stranici 64, red 1, rekli ste „sit-rep ili dip-tel”. Mislim da reč sit-rep niste još objasnili.

SVEDOK CROSLAND: Izvinjavam se, časni Sude. Sit-rep je vojni ziveštaj o situaciji, o tome što se događa u nekom trenutku.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pokazaću vam jednu zbirku dokumenata, i želim da skrenem vašu pažnju na jedan konkretan deo, a to su telegrami koji nisu uvedeni u premetu Limaj. Zato se zovu „ne-Limaj”. Molim vas da pogledate indeks i da pregledate te dokumente. Između svih njih je po jedan papir koji ih razdvaja. Pogledajte ih jedan po jedan, ako možete relativno brzo, i kažite nam da li su to zaista vaši telegrami.

SUDIJA HOEPFEL: Treba da razjasnimo nešto, gospodine Re. Mi sada u rukama imamo ovu zbirku dokumenata u kojoj se nalaze takozvani „ne-Limaj” telegrami, telegrami koji nisu uvedeni u predmetu Limaj. Pored toga, postoji podela na diplomatske

i ne-dipolomatske telegrame. Da li možete malo jasnije da nam to opišete, jer sam malo izgubljen u svemu tome.

TUŽILAC RE: To je druga zbirka dokumenata u registratoru, piše „Croslandovi dip-telovi predloženi kao dokazni predmeti u hronološkom redu”, i prvi je pod tabulatorom 1, od 8. marta 1998., 65 TER broj 827. Nakon toga slede 42 dokumenta.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

SVEDOK CROSLAND: Časni Sude, prvih sedam je potpisao ambasador Donnelly, a informacije sam dostavio ja. Broj 9 je potpisao gospodin Landsman, koji je bio zamenik šefa misije. Broj 10 je ponovo potpisao gospodin Donnelly, kao i 11, 12, 13, 14, 15. U paragrafu 2 dokumeta 15, piše: „Moj vojni ataše je sada stigao u područje Dečana/Dečan.” Dakle, tako je izgledao moj doprinos tim telegramima.

SUDIJA HOEPFEL: Možda bih mogao da vas pitam o ovome što je zatamnjeno u telegramima, šta treba da pretpostavimo da je bilo u tom delu?

SVEDOK CROSLAND: Časni Sude, koliko ja shvatam, su infromacije koje su redigovane pre nego što su ovi dokumenti dostavljeni na upotrebu Sudu.

TUŽILAC RE: To je uradila britanska vlada, kako bi dozvolila da se ovi dokumenti koriste u ovom postupku. Sama britanska vlada je zatamnila te delove.

SUDIJA HOEPFEL: Shvatam.

TUŽILAC RE - PITANJE: Za zapisnik, dokument o kome ste upravo govorili je od 27. aprila 1998. godine, 65 TER broj 832, i to je pod tabulatorom broj 15 na ovom spisku. Izvolite, pukovniče.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: 16 je takođe potpisao gospodin Donnelly, kao i 17, 18, 19.

SUDIJA HOEPFEL: Da, gospodine Emerson?

ADVOKAT EMERSON: Možda su u pitanju samo moji dokumenti, ali čujem poruke iza leđa, pa možda ipak nisu samo moji. Svedok je upravo pomenuo paragraf 2 u dokumentu pod tabulatorom 15, i mislm da je rekao da tu piše: „...moj vojni ataše je sada stigao u područje Dečane/Dečan”. Ako je to dokument svedoka pod tabulatorom 15, to nije onošto piše u mom dokumentu, osim ako to nije u prethodnom dokumentu, ako nije u tabulatoru 14. Da, mislim da je tako. Da li je reč o tabulatoru 14, a ne 15?

SUDIJA HOEPFEL: Mi smo shvatili da dokument posle papira koji ih razdvaja, u stvari, odgovara tom broju. Lako je napraviti zabunu.

SVEDOK CROSLAND: Sada prelazim na dokument 19. To je primer dokumenta koji se zasniva na mom izveštaju ambasadoru. On ga je potpisao za mene, ali je, zapravo, od

britanskog vojnog predstavnika u Beogradu u to vreme. To je primer o kom sam govorio Pretresnom veću ranije.

SUDIJA HOEPFEL: Broj na vrhu ovoga...

ADVOKAT GUY-SMITH: Mislim da i dalje imamo problem. Ne znam da li je do mene, ali mislim da ne gledam isti dokument na koji se pukovnik poziva.

SUDIJA HOEPFEL: Ja sam takođe pokušavao da se pobrinem da svi gledamo isti dokument. Da li možete da nam kažete broj koji je na vrhu stranice pored slova R?

SVEDOK CROSLAND: R0428546.

SUDIJA HOEPFEL: To je u mom tabulatoru pod brojem 19. Reč je o drugom delu te zbirke dokumenata. Sećate se, time sam se bavio na početku.

ADVOKAT GUY-SMITH: Hvala.

SUDIJA HOEPFEL: Izvolite, nastavite.

TUŽILAC RE - PITANJE: Molim vas, nastavite, pukovniče.

(Pretresno veće se savetuje)

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Dokument broj 20 je potpisao ambasador Donelly, 21 takođe, kao i 22, 23. Dokument 24 je poslao vršilac dužnosti vojnog atašea. Ja sam se u tom trenutku vratio u Englesku na odsustvo, da bih prisustvovao venčanju svoje starije ćerke. Zamenik vojnog atašea je napravio taj izveštaj, i njega je takođe potpisao ambasador Donnelly. 25 je takođe potpisao Donnelly, kao i 26, 27, 28. Broj 29 je, opet, od britanskog vojnog predstavnika, i ponovo ga je potpisao ambasador. 30 – gospodin Donelly. 31 – gospodin Donelly, 32 takođe, kao i 33, 34, 35.

SUDIJA HOEPFEL: Da li možemo da pojasnimo nešto, gospodine. Da li treba da obratimo pažnju na trocifrene brojeve koji su ponekad dopisani rukom pored oznake koja počinje sa R? Da li je imamo broj za to pod Pravilom 65 TER?

TUŽILAC RE: Da. To neće predstavljati deo dokaznog predmeta koji je učitano u elektronsku sudnicu.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

SVEDOK CROSLAND: 36 – gospodin Donelly, kao i 37. 38 je potpisao gospodin Landsman, zamenik šefa misije, kao i 39, 40, 41 i 42, časni Sude.

TUŽILAC RE: Zamolio bih da se usvoje u spis, pošto su to diplomatski telegrami koji potiču od bivšeg vojnog atašea i njegove kancelarije.

SUDIJA HOEPFEL: Izvolite gospodine Emerson?

ADVOKAT EMERSON: Mi se suprotstavljamo usvajanju ovih dokumenata. Mi smo to veoma jasno rekli ranije. Ovi dokumenti su nam dostavljeni danas, kada smo ušli u sudnicu. Ja nemam nikakvih prigovora da gospodin Re, u vremenu koje mu je na raspolaganju, traži od svedoka informacije koje proizilaze iz konkretnih dokumenata. Ali, on želi da se uvedu kao pojedinačni dokumenti, iako je reč o zbirci dokumenata. Kada su ranije uvođeni sit-repovi ili dip-telovi ovog svedoka, bili su mu pokazivani, konkretni dokumenti, i od njega je traženo da prokomentariše sadržaj tih dokumenata, i da ih objasni. Ali, tražiti da se svi oni uvedu, bez dodatnog objašnjenja osim njihove identifikacije - mislim da to nije primeren pristup, jer je reč o vojnom materijalu i ovi dokumenti zahtevaju analizu i objašnjenje. Ne sugerišem da se konačna odluka donese sada, jer ćemo mi, u unakrsnom ispitivanju, postavljati pukovniku Croslandu izvesna pitanja u vezi sa nekim od tih izveštaja, ali, u svakom slučaju, ulažemo prigovor na to da se cela zbirka dokumenata uvede, a da se oni ne objasne.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja se pridružujem ovom prigovoru, i mislim da bi za sada bilo primereno da se oni označe za identifikaciju. Kako ispitivanje bude teklo, a svakako pre nego što se okonča, Preresno veće će biti u boljoj poziciji da odluči koji je primeren način za njihovo usvajanje.

SUDIJA HOEPFEL: Ako mogu da pitam gospodina Harveya šta misli o tome?

ADVOKAT HARVEY: Ja klimam glavom kao Homer.

SUDIJA HOEPFEL: Da li bi onda bilo u redu da ih obeležimo za identifikaciju, a da kasnije odlučimo o njihovom usvajanju? To je moja namera, da ih obeležimo kao 42 različita dokumenta, koji se nalaze u drugom delu ovog registratora. Koji su to brojevi po Pravilu 65 TER?

TUŽILAC RE: To bi odgovaralo sledećem broju dokaznog predmeta, koji god da je to broj.

SUDIJA HOEPFEL: Da, ali to su 42 odvojena dokumenta. U redu. Da bismo izbegli zabunu sa prvim delom ovog registratora, sada smo se bavili samo drugim delom, tabulatorima od 1 do 42. Da?

TUŽILAC RE: Dopustite mi da nakratko odgovorim. Ja se slažem sa onim što kaže gospodin Emerson. Na primer, u predmetu Limaj, gospodin Cayley, tužilac u tom predmetu, pročitao je gospodinu Croslandu sve dokumente, i tražio je od njega da za svaki dokument objasni u čemu je njegova relevantnost. Ako bih ja to radio, bio bi mi potreban čitav jedan dan, a zajedno sa drugim dokumentima, i više. Ja sam prepušten Sudu, obzirom na vreme, ali bih jako želeo da pukovnik detaljnije objasni kako je on doprineo pisanju tih dokumenata, šta oni znače, kako su funkcionisali u celokupnom kontekstu događaja i u kakvoj su vezi sa drugim aspektima ovog predmeta. Ako mi date

vremena, ja bih to i uradio, ali se slažem sa Odbranom kada je reč o mehanizmu njihovog usvajanja u spis.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala, gospodine Re. Mislim da nam nije potrebno da se time tako dugo bavimo. Gospodine Crosland, želim da vas pitam, a ovo je sada jedan opšti utisak koji biste mogli da nam iznesete, da li ste ih vi ranije videli?

SVEDOK CROSLAND: Da, ja sam u više navrata svedočio na Sudu, i, koliko je meni poznato, ja sam sve ove dokumente ranije video.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Recite nam kako ste doprineli njihovom pisanju, bar najvećem broju njih.

SVEDOK CROSLAND: Da, časni Sude. Često sam bio u kontaktu sa ambasadorom u Beogradu, ili u Prištini/Prishtinë, kada je bio tamo, i obaveštavao sam ga o trenutnoj lokalnoj situaciji, kako bi on i moje ministarstvo odbrane imali najnovije informacije o situaciji na Kosovu u to vreme.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Predložio bih da to objašnjenje smatramo dovoljnim za sada, kako bismo ih označili za identifikaciju.

ADVOKAT EMERSON: Slažem se sa tim, ali bih želeo nešto da kažem. Ja ću, u jednom trenutku sutra, unakrsno ispitivati ovog svedoka. Ako Tužilaštvo ne navede koje dokumente želi da koristi kao dokaze koji terete mog klijenta, i ne zatraži od svedoka da objasni relevantnost tih dokumenata, ja uopšte neću znati na osnovu čega oni terete mog klijenta preko ovih dokumenata. Tako je poteškoća sa kojom sam suočen to da, ne samo da treba proceduralno sagledati kako sve ovo treba da se usvoji u spis, već i to da je ovo jedno suštinsko pitanje. Ukoliko u ovoj zbirci dokumenata ima nečeg na šta Tužilaštvo želi da se osloni, Odbrana treba da bude obavešena o relevantnost tih dokumenata. Ako gospodin Re predlaže da ništa dalje ne kaže, mi onda nismo u poziciji da znamo u pogledu čega treba unakrsno da ispitujemo. Ne bih želeo da bilo ko shvati da je to što su označeni za identifikaciju, i to što je svedok prepoznao te dokumente i rekao da je on njihov autor, dovoljno da bi Odbrana smatrala primerenim njihovo usvajanje u spis. Jer, Odbrana mora da zna u čemu je značaj tih dokumenata, kako bi mogla na osnovu tih dokumenata unakrsno da ispituje.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Imate li pitanje?

SUDIJA STOLE: Situacija je ista i za Pretresno veće. Mi smo jutros dobili ovaj materijal, tako da nismo imali nikakvu mogućnost da se upoznamo sa sadržajem tih registratora.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, uveren sam da biste mogli da napravite selekciju relevantnih dokumenata?

TUŽILAC RE: Da, mi smo ih izabrali na temelju relevantnosti kada je reč o oružanom sukobu između OVK i srpskih snaga, konkretno MUP-a i VJ, tokom perioda relevantnog za optužnicu. Prvi je datiran 8. marta 1998. godine, i u sažetom izvodu piše: „Delovi Drenice/Dreniče su još uvek nepristupačni. Nema dokaza o razmeni vatre većeg opsega. Značajne policijske snage u području se možda pokreću iz Prekaza/Prekazi, poprišta najvećih sukoba do sada”, i tako dalje. Tako svaki od ovih dokumenata govori o stanju bezbednosti na Kosovu, u području i vremenskom periodu koji je relevantan za optužnicu. Zato ih i predlažemo za usvajanje. Zajedno sa materijalom iz predmeta Limaj, kada se sve to poveže, dobija se slika pravne nadležnosti u tom oružanom sukobu.

ADVOKAT EMERSON: Gospodin Re je, zapravo, sada po prvi put rekao čemu služi ovaj materijal. Ali, to je od male pomoći Odbrani, da se to ovako pomene, bez obaveštenja unapred, i da materijal u tu svrhu uopšte i ne bude korišćen tokom glavnog ispitivanja. Time naš stav, koji sam malo pre izneo, časni Sude, uopšte nije promenjen.

SUDIJA HOEPFEL: Razumem, samo trenutak, molim.

(Pretno veće i sekretarijat se savetuju)

SUDIJA HOEPFEL: Došao je trenutak za pauzu, ali bih želeo da vam predložim, gospodine Re, da razmislite o ovome tokom pauze. Ako biste imalo malo više vremena na raspolaganju nego što vam je prvobitno dodeljeno, da li biste mogli da nam date predstavu o tome kakve se informacije nalaze u ovim dokumentima, a na koje želite da se oslonite? Savetujem vam da, posle pauze, prođete kroz dva ili tri dokumenta, koji bi bili dobar primer toga, kako bi Odbrana bila obaveštena o tome šta se tu nalazi i koje su vaše namere sa tim u vezi.

TUŽILAC RE: Primer toga što se u njima nalazi?

SUDIJA HOEPFEL: Oprostite, nisam čuo šta ste rekli?

TUŽILAC RE: Znači, primer onoga što se u njima nalazi?

SUDIJA HOEPFEL: Upravo to. Prekidamo pretres do 18:15 h. Hvala.

(pauza)

SUDIJA HOEPFEL: Pre nego što ponovo počnemo, želeo bih da pitam sekretara da li već imamo brojeve za ova 42 dokumenta koji su označeni za identifikaciju?

sekretar: Ne, časni Sude. Ova 42 tabulatora će biti označena po redosledu. Tabulator 1 će biti dokazni predmet 73.

SUDIJA HOEPFEL: P73?

sekretar: Da, upravo tako, časni Sude. P73, pa sve do dokaznog predmeta P114.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Oni su označeni za identifikaciju. Izvolite, gospodine Re.

(Pretno veće i sekretarijat se savetuju)

SUDIJA HOEPFEL: Da li da budu pod pečatom? Da. Kasnije ćemo odlučiti da li da ukinemo poverljivost tog materijala. Hvala.

TUŽILAC RE: Mi ih predlažemo po Pravilu 70. Postoje ograničenja britanske vlade za njihovo korišćenje u ovom predmetu.

SUDIJA HOEPFEL: Da. Izvolite, možete da nastavite.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče Crosland, želeo bih da pogledamo neke od ovih dokumenata. Prvi koji bih želeo da pogledate je iza tabulatora 11. To bi, zapravo, trebalo da bude tabulator 3. To je diplomatski telegram od 9. marta, oprostite, od 16. marta 1998., i pri dnu piše Donnelly. U sažetku piše: „Srpska vlada poziva političke na pregovore stranke kosovskih Albanaca po treći put”, i tako dalje.

SUDIJA HOEPFEL: Oprostite, gospodine Re. Budući da ste pomenuli ograničenja britanske vlade u pogledu našeg korišćenja ovih dokumenata u predmetu, da li to znači da treba da predemo na privatnu sednicu?

TUŽILAC RE: Ne, mi ih koristimo na isti način na koji su korišćeni u predmetu Limaj.

SUDIJA HOEPFEL: Ja nisam bio u predmetu Limaj.

TUŽILAC RE: Ono što se tamo desilo jeste to da je Tužilaštvo pročitao relevantne delove za zapisnik. Britanska vlada ne želi da dokumenti budu dostupni javnosti u celini, ali nema problema ako su u pitanju samo delovi.

SUDIJA HOEPFEL: Sećam se, mislim da sam to pročitao.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pukovniče, da li ih imate pred sobom? Relevantan deo je „bezbednosna situacija”, i drugi pasus na toj strani je pasus 8, gde piše: „Ministarstvo Unutrašnjih Poslova Srbije je 14. marta izjavilo da su „teroristi” nastavili operacije na Kosovu.” U izjavi piše da su izvršena dva napad protiv Albanaca katolika u Đakovici/Gjakovë, južno od Prištine/Prishtinë i područja Drenice/Dreničë, tokom vikenda. Dva Albanaca su ranjena. Niko nije priveden, a DSK tvrdi da je jedan Albanac pogođen policijskim snajperom 14. marta u Srbici/Skenderaj, i da to nije potvrđeno iz drugih izvora. Relevantna informacija koja me sada interesuje, odnosi se na ova dva napada na Albance katolike, tokom vikenda. Obzirom na ono što ste videli na terenu, da li Sudu možete da kažete u čemu je značaj ovoga što ste napisali?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Došlo je do nesporazuma, ja nisam napisao taj dokument.

TUŽILAC RE - PITANJE: To mi je jasno.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ja pod zakletvom mogu samo dakažem šta sam napisao ili nisam, tako da mi je žao što sam vas stavio u težak položaj.

TUŽILAC RE - PITANJE: Nisam u teškom položaju. Ovo su diplomatski telegrami ambasadora. Kada kažem da ste ih vi napisali, to je moja greška, i zapravo želim da vas pitam u čemu je značaj ovog konkretnog pasusa.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Prilično redovno smo bili informisani kod Vojske Jugoslavije. Bili smo obavještavani, jer sam ja akreditovan pri VJ, i tada bi govorili o lošoj situaciji na albanskoj i makedonskoj granici, da je to dovodilo do novih upada i incidenata u pokrajini Kosovo, koja je tada bila deo suverene teritorije Jugoslavije. Svaki događaj koji bi mogao da se pripíše Albancima, da tako kažem, bio je pominjan u okviru tog njihovog programa informisanja.

TUŽILAC RE - PITANJE: Dakle, izvor informacija je srpska vojska?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da sada pogledate tabulator 6, od 24. marta 1998., paragraf 2. Tu piše da se u izjavi kontakt grupe od 9. marta, od SRJ traži sledeće: „povlačenje specijalnih jedinica, policijskih jedinica i prekid aktivnosti snaga bezbednosti kojima se pogađa civilno stanovništvo.” U paragrafu 3 piše: „moj DA”, a to ste vi, vojni ataše.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC RE - PITANJE: Izveštava se o „značajnom prisustvu policije, i 100 do 200 kontrolnih punktova sa oklopnim transporterima i dalje je u području Drenice/Drenič. Njihovi položaji se i dalje pojačavaju, i stiče se utisak da oni nameravaju da tamo ostanu duže vreme. Specijalne snage u Dečanima/Dečan i u Đakovici/Gjakovë su na visokom nivou pripravnosti, i dobijamo pouzdane izveštaje da su borbe obnovljene u tom regionu i u još dva regiona. Izvestićemo o tome pojedinačno, kada situacija postane jasnija.”

Želeo bih da prokomentarišete izvor ove informacije, koju ste dali gospodinu Donnelly-u.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, tada sam posetio područje Drenice/Drenič, i, kao što sam rekao, tamo su još uvek bile prisutne jake srpske snage bezbednosti, što je i razumljivo, obzirom da je to bilo svega dve nedelje posle onog prvobitnog problema u Donjem Prekazu/Prekazi i Ultë. Mi smo naišli na specijalne snage u Dečanima/Dečan i u Đakovici/Gjakovë, prilikom obilaska tog područja, i na jedan položaj artiljerije u Dečanima/Dečan, jer smo se bukvalno odvezli do tog položaja. Tako su implikacije bile te da su specijalne snage ponovo bile uključene u operacije, što je, vojno gledano, bilo potpuno razumljivo. Ali, to je ukazivalo i na to da se situacija sve više pogoršavala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Na to ste mislili kada ste rekli da su snage bile na visokom stepenu pripravnosti?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, upravo to.

TUŽILAC RE - PITANJE: U čemu je razlika između specijalnih snaga i redovnih snaga MUP-a?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Specijalne snage se koriste za neke konkretne važne mete. Koriste se i za pribavljanje obaveštajnih podataka. Imaju obaveštajne i druge sisteme koje obične trupe nemaju. Primarno su prikupljale informacije uz albansku granicu, jer je to, kao što sam ranije rekao, bilo područje kojim se prenosila oprema i ljudstvo.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li su specijalne snage bile sastavni deo MUP-a ili VJ?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: One su bile u sastavu Vojske Jugoslavije, a MUP je imao sopstvenu specijalnu policiju.

TUŽILAC RE - PITANJE: Piše: „pouzdana izvori ukazuju na to da se vode nove borbe u tom regionu, i još dva regiona”. Kada je reč o ovom regionu, da li možete da nam kažete o tom izveštaju o novim borbama u regionu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Verovatno se tu govorilo o području oko Junika/Junik, i uopšteno govoreći, o zapadnom delu Kosova, a u Dečanima/Dečan je bio štab.

TUŽILAC RE - PITANJE: Sledeća stvar o kojoj sam žleo da vas pitam je naslovljena „incident u Babaloću/Baballoq”.

SUDIJA HOEPFEL: Oprostite, kažite nam i koji je izvor ove prve informacije. Nisam baš u potpunosti shvatio ni to kada ste postavili pitanje na stranici 78, u redu 11. Pitanje je bilo: „Da li izvor informacija bila srpska vojska?” Odgovor je bio: „Da, tako je, gospodine.” Nisam siguran da je to dovoljno jasno.

ADVOKAT EMERSON: Ja sam hteo da skrenem pažnju Pretresnog veće i gospodina Rea na datum koji ovaj dokument nosi.

SUDIJA HOEPFEL: Da, to je drugo pitanje koje sam imao. Da li bismo mogli nešto da kažemo i o datumu ovog dokumenta?

TUŽILAC RE - PITANJE: Rasčistićemo pitanje sudije Hoepfela. Pukovniče, izvor te informacije, u smislu da je to bla srpska vojska, da li možete to malo da nam objasnite? Koji su bili vaši izvori u srpskoj vojsci?

SUDIJA HOEPFEL: Za to moramo da se vratimo na tabulator 3. Pitanje je bilo o tame, a zatim treba da se vratimo na tabulator 6. Ja se izvinjavam na ovoj komplikaciji.

SVEDOK CROSLAND: Časni Sude, možda mogu da vam pomognem u vezi sa ovim, ako mi dopustite. Ovo što piše pod brojem 3, pasus 4: „moj vojni ataše je danas putovao po Kosovu”, i zatim se kaže da je u Drenici/Dreničë mirno, i tako dalje. Mislim da ambasador ovde, u toj ranoj fazi, dok još nije bilo mnogo interesa za probleme na Kosovu

koji su rasli, pokušava da opiše operacije koje su u tom trenutku započele. Napad na porodicu Jashari u Prekazu/Prekaz, kao što sam rekao ranije, očitao je lekciju OVK. Tu se sagledava šira sliku o tome šta se na Kosovu događalo, i kao bivši pripadnik specijalnih jedinica, ja tu tražim indicije da su umešan režim, vojska ili možda neke druge bezbednosne snage, kako god to nazvali, i da su se oni spremali da brane svoje granice. Kosovo je u tom trenutku bio deo suverene teritorije Jugoslavije. Zbog toga su VJ i MUP ove upade shvatali veoma ozbiljno. Oni su se sa razlogom pripremali, bar ja tako mislim, vrlo ozbiljno i vrlo oprezno, da spreče da granica postane kao sito, a to se u martu 1998. i desilo. Nadam se da sam ovim dobro objasnio.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Da li Možemo da kažemo da su vam VJ i MUP zajedno dali tu informaciju?

SVEDOK CROSLAND: Da, tako je. U početku, VJ je u imala za svoj primarni zadatak bezbednost granica, a unutrašnja bezbednost je bila posao MUP-a. To se izmešalo kada je situacija postala ozbiljnija.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala što ste pojasnili. Sada gledam tabulator 6. Molim vas preuzmite, gospodine Re.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li ste imali informacije o napadu koji su izvršile srpske snage na imanje porodice Haradinaj?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ne tada, ne sećam se da jesam.

SUDIJA HOEPFEL: Možda da utvrdimo datum, kao što je preložio gospodin Emerson.

TUŽILAC RE - PITANJE: 24. mart 1998., da li to pomaže?

SUDIJA HOEPFEL: Možda da objasnite kako da pročitamo datum. Pretresnom veću je jasno, ali možda bi trebalo da budemo precizniji.

ADVOKAT EMERSON: Ja mislim da je način na koji se čita datum sasvim jasan. Prvi broj je dan u mesecu. Posle toga je vreme dana, i onda mesec. Poenta je, kao što je rekao gospodin Re, da 24. marta desio napad na Glođane/Gllgojan.

SUDIJA HOEPFEL: Da, naravno, to je jako važan datum. Mi to znamo. Želite li da vam svedok potvrdi da je to bilo tog datuma? Da li je to suština vašeg pitanja, neka vrsta komentara?

ADVOKAT EMERSON: Ne, to je u redu što se mene tiče. Možda samo treba da ostane u zapisniku da je metoda kojom sam pročitao datum zaista ispravan način. Prve dve cifre su datum, a ostale se odnose na vreme.

SUDIJA HOEPFEL: I ja tako mislim.

TUŽILAC RE: Da, ali vreme nije tačno.

SUDIJA HOEPFEL: Možda je bolje da pitamo svedoka da razjasni?

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li je to tačno, pukovniče?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je to. Prvo je napisan datum, a zatim vreme, a *zulu* je vremenska zona u kojoj smo radili, i to je sat vremena ispred Griniča. Ovi izveštaji su slati u vreme koje je napisano, ali su se ponekad bavili događajima koji su se već desili, ili događajima koji tek treba da se dese, pa puno različitih datuma može da unese zbnunu.

TUŽILAC RE - PITANJE: Predmet broj 92, tabulator 5, a to je tabulator 4 dokaznog predmeta P92 u predmetu Limaj, referencira taj dokazni predmet. On je, u svakom slučaju, u zapisniku predmeta Limaj. Želeo bih da sada pređemo na sledeću stvar, a to je incident u Babaloću/Baballoq. Datum je 22. april 1998.

SUDIJA HOEPFEL: A broj tabulatora?

SVEDOK CROSLAND: 12.

TUŽILAC RE - PITANJE: U naslovu tabulatora 12 piše: „Kosovo: incident u Babaloću/Baballoq”. U sažetom izvodu piše: „Savezna Republika Jugoslavija je upozorena o zabrinutosti izazvanoj mešanjem Vojske Jugoslavije u oružanim sukobima oko Babaloća/Baballoq, 22. aprila. Poriče se da je došlo je do promene politike.” Zatim, u pasusu broj 2, pod „Detalji” piše: „Mediji izveštavaju o borbama u području oko Babaloća/Baballoq, u regionu Dečana/Dečan, na polovini puta od Peći/Pejë do Đkaovice/Gjakovë, oko 15 kilometara od albanske granice, i tvrdi se da je VJ umešana. Čini se da su to pouzdani izveštaji, i dogovoreno je da odmah obavestim Saveznu Republiku Jugoslaviju o našoj zabrinutosti.” U pasusu broj 5 piše: „Tenzije su posebno visoke zbog toga što su se srpske izbeglice iz drugih sela u području Dečana/Dečan privremeno sklonile u pomenuti rekreativni kamp blizu Babaloća/Baballoq, koji se trenutno ne koristi. Novinari i ostali koji posećuju taj kraj, danas su bili napadnuti. Na njih je bačeno kamenje, i besni Srbi su im pretili pesnicama.” To je potpisano imenom Donnelly. Da li ste posetili Babaloć/Baballoq u tom periodu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, mislim da sam jednom obišao to područje. Kao što kaže ovaj izveštaj, i kao što sam ja ranije rekao, taj kraj između Peći/Pejë i Đakovice/Gjakovë, na samoj granici, bio je područje za koje su obe strane bile zainteresovane. U ranoj fazi, većina sela, od Junika/Junik, pa sve do Peći/Pejë na severu, ispražnjena su i njihovi stanovnici su raseljeni, bez obzira na to da li su bili Srbi ili Albanci. Neki od ljudi su završili na prelazu *Rugova*, a ostali su prešli u Crnu Goru ili u Albaniju.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta je bio izvor te informacije? Pominju se izveštaji iz medija o borbama oko Babaloća/Baballoq. Koji je bio izvor informacije o tim sukobima i o navodnoj umešanosti VJ?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Na početku smo dobili demant od VJ, i oni su tvrdili da uopšte nisu bili umešani u te operacije, protiv tih pobunjeničkih grupa. Oni su

tvrdili to jako dugo, sve do avgusta, kada je general Ojdanić konačno priznao da je VJ bila umešana u te operacije, iako sam ja prethodno pogledao jedan video snimak i predao ga VJ, na kome se vidi artiljerija i borbeni tenkovi, i oružje velike razorne moći VJ, koja je korišćena u protiv-pobunjeničkim operacijama.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pitam vas sada samo o izvoru informacija u tom konkretnom izveštaju.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to je to nešto iz mog sopstvenog izveštaja, i da sam tu napisao ono što sam video iz prve ruke, kada sam bio u tom kraju.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pogledajte sledeći dokument, sledeći tabulator. Datum je 23. april 1998. Naslov je: „Izveštaj o bezbednosnoj situaciji na Kosovu”. Vreme je 14:00 h., 23. aprila. Sažeti izvod: „Najveće prisustvo VJ na Kosovu od samog početka krize, uglavnom je koncentrisano u pograničnim krajevima, ali vidi se i na drugim mestima. Koriste se avioni, helikopteri i mitraljeska gnezda na strateškim pozicijama, ali nema izveštaja o većim sukobima, i život u većim gradovima se odvija normalno. Postoji jedno svedočanstvo o tome da su dva Albanca ubijena, i šest do osam ih je povređeno posle napada na patrolu VJ ovog jutra.” To je slično vašim drugim izveštajima. Posle toga se navode detalji: „Moj DA je došao do Dečana/Dečan, i potvrdio to o čemu se govori u izveštajima medija i drugim svedočanstvima o situaciji opisanoj u TUR izveštaju” Dalje: „Borbeni avion *orao*, koji obično nije razmešten na Kosovu, nadletao je područje Dečana/Dečan, zajedno sa helikopterima *gazela*. Postoje i indicije da MUP i VJ rade zajedno.” Brzo ću proći korz pasus 3. „Tenzije su i dalje visoke, ali još nije došlo do eskalacije u većim gradovima, poput Peći/Pejë i Đakovice/Gjakovë, i život se odvija normalno.” Želim samo da mi uopšteno kažete, obzirom na vreme, nešto o izvoru ove informacije i o onome što ste vi lično videli kao vojni ataše.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ova informacija je zasnovana na onome što sam lično video, i na činjenicama koje sam zatekao u Dečanima/Dečan, i ostalim mestima koja su ovde pomenuta. To u potpunosti ima smisla, jer je situacija bila sve gora, i srpske bezbednosne snage su preduzimale mere da zaštite svoju suverenu teritoriju. To je, takođe, ulkjučivalo i razne aspekte o kojima smo pričali u vezi sa pasusom 2. Činjenica da je tamo viđen borbeni avion *orao*, dodatno svedoči o ozbiljnosti situacije.

TUŽILAC RE - PITANJE: Šta znači TUR?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ja mislim da je to, verovatno, referenca za neki drugi telegram, ali...

SUDIJA HOEPFEL: Dok svedok razmišlja o tome, hteo bih da razjasnim nešto, gospodine Re. Da li kod vas taj dokument ima tri strane, jer kod mene je samo jedna strana? Posle toga se nastavlja, tri stranice kasnije, bar što se tiče ovog broja, 04. Možda treba da dopunimo taj dokument stranicama koje nedaostaju?

TUŽILAC RE: Proverio sam to u našem sistemu, i nisam našao drugu stranu. Pogledaću ponovo o čemu se radi, ali izgleda da ta stranica nije unesena u naš sistem.

SUDIJA HOEPFEL: Pregledaćemo i mi, pod 65 TER. Verovatno ćemo uspeti da nađemo te stranice. Hvala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Tabulator broj 15, molim vas. 27. april 1998. U sažetom izveštaju piše: „Tri veća incidenta tokom vikenda, tri Albanca su ubijena u oružanoj borbi zapadno od Dečana/Dečan, u ponedeljak, rano ujutru. Vojska Jugoslavije je sprečila 200 Albanaca u prelasku granice između Albanije i SRJ blizu Prizrena/Prizren. Četiri i po sata oružanih borbi kod Radonjičkog jezera. Sahrane devet Albanaca koji su ubijeni 23. aprila u incidentu blizu granice.” Sledeće poglavlje je „Detalji:Bezbednost” „Bilo je izveštaja o tri veća incidenta tokom nedelje. Prvi je o smrti tri albanaca poginulih u sukobu sa jedinicama VJ zapadno od Dečana/Dečan, u ponedeljak ujutru...”

SUDIJA HOEPFEL: Molim vas, usporite malo.

prevodioci: Da li gospodin Re može malo da uspori, nismo u stanju da pratimo ovaj tempo. Hvala.

SUDIJA HOEPFEL: Prevodioci kažu istu stvar. Molim vas, usporite.

TUŽILAC RE - PITANJE: „Vojska Jugoslavije tvrdi da je sprečila 200 Albanaca koji su pokušavali da ilegalno pređu granicu kod Prizrena/Prizren, u nedelju ujutru. Tvrdi se da su Albancu ostavili za sobom veliku količinu oružja i municije. VJ tvrdi da nije bilo žrtava sa njihove strane. Nema izveštaja ni o albanskim žrtvama. Četvorosatna oružana borba kod Radonjičkog jezera, između Dečana/Dečan i Đakovice/Gjakovë, u subotu uveče. Izgleda da nije bilo žrtava.” Samo želim da to porkomentarišete. Da li je to napisano na temelju informacija koje ste vi dali gospodinu Donnelly-u, dok ste bili na Kosovu, ili je to iz nekog drugog izvora?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To je tvrdila VJ u Beogradu, a to je bio deo njihove analize situacije koja se stalno pogoršavala.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li imate više informacija o tom četvorosatnom sukobu blizu Radonjičkog jezera, koji se desio u subotu uveče?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Južni deo Radonjičkog jezera je bio velika srpska vojna i policijska baza. Zbog toga je to bio i verovatan cilj operacija OVK. Ne mogu ni da potvrdim, niti da poreknem, da se taj oružani sukob desio.

TUŽILAC RE - PITANJE: Da li možete da nam kažete ko su bili učesnici tog oružanog sukoba?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Mislim da je to, verovatno, bilo na jednom kontrolnom punktu, izolovanom džepu srpskih bezbednosnih snaga, na koji je naišla OVK, i došlo je do dugotrajnog oružanog sukoba, ali izgleda da nije bilo žrtava.

TUŽILAC RE - PITANJE: Zašto to tvrdite?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To samo znači da su obe strane mnogo pucale u vazduh, i da time ništa nisu postigle.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da sada pogledamo 28. april 1998. godine, to je tabulator broj 16. U trećem pasusu piše: „BETA, lokalna nezavisna novinska agencija, tvrdi da je osam Albanaca ubijeno prilikom operacije policije u selu Glodane/Gllogjan, blizu Dečana/Dečan, za koje se veruje da je u njemu štab OVK. Dva čoveka, navodno Albanaca, izvršila su napad i ubijeni su prilikom jednog incidenta blizu policijskog kontrolnog punkta nan putu Prizren/Prizren – Orahovac/Rahovec.” Isto pitanje. Koji je izvor ove informacije, koja je zavedena u diplomatskom telegramu?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Kao što piše, to potiče od BETA, nezavisne novinske agencije.

TUŽILAC RE - PITANJE: Moje pitanje je loše postavljeno. U čemu je pouzdanost ovog izvora?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To je jedan razuman izvor, i ukazuje na broj napada koji su izvršeni širom pokrajine Kosovo u tom vremenskom periodu. Nemoguće je da neko bude prisutan prilikom svakog incidenta i to proveriti. Zato postoje razni izvori u pogledu različitih incidenata.

TUŽILAC RE - PITANJE: Molim vas da pogledate sledeći tabulator, iza broja 17, od 29. aprila 1998. Pod „bezbednost” piše: „Broj incidenata prijavljenih u medijima tokom proteklih 24 sata je manji nego ranije, ali moj vojni ataše”, a to ste vi, „koji je bio na Kosovu 28. aprila, procenjuje da je broj policajaca u području veći nego bilo kada od izbijanja krize do sada, i da je aktivnost VJ takođe na svom najvišem nivou. Opasnost od velikog sukoba je i dalje izuzetno visoka. Jedan nepotvrđeni albasnki izvor tvrdi da su četiri pripadnika VJ ubijeni tokom incidenata 27. aprila.” Moje pitanje je sledeće. Gde ste bili, na Kosovu, kada ste napravili ovaj izveštaj? Šta ste to videli, na osnovu čega ste napravili ovaj izveštaj, i u čemu je značaj toga? Zapravo je reč o tri pitanja.

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: To samo potvrđuje ono što sam malo pre rekao. Budući da sam veoma redovno bio tamo u obilasku, fizički se lako i precizno moglo videti gde su položaji srpskih snaga bezbednosti, i da li su promenili svoj položaj ili ne. Bilo je puno propagande i tvrdilo se da su sve snage u pokrajini Kosovo u okviru 52. korpusa VJ. To je jedinica koja je i od ranije bila razmeštena na Kosovu. Mi smo imali dokaze da su dodatne jedinice dovedene na Kosovo. Zaključili smo i, na osnovu broja vozila i pripadnika MUP-a, da su i oni bili na višem nivou pripravnosti, a neka vozila su bila registrovana izvan pokrajine Kosovo. Zato se u ovom paragrafu kaže da je, po mom mišljenju, još uvek postojala velika opasnost, i da su napetosti bile visoke. To je bilo, takoreći, stanje rata. Ne baš stanje rata, jer rat treba progalsiti, ali, recimo, borbena stanje između srpskih snaga bezbednosti i OVK.

TUŽILAC RE - PITANJE: Pogledajte sledeći dokument, od 8. maja.

SUDIJA HOEPFEL: Imamo još pet minuta.

TUŽILAC RE: Imam još dva dokumenta.

TUŽILAC RE - PITANJE: To je tabulator 18. U petom paragrafu, pod naslovom „bezbednost” piše: „Borbe oko Ponoševca/Ponoshec se nastavljaju. Moj vojni ataše je

silom sprečen da uđe na to područje 7. maja. Ovo je prvi put, od početka sukoba, da se tako nešto desilo. Mogao je da čuje borbe u pozadini. Moj ataše jutros izveštava da je sadašnji nivo VJ na Kosovu verovatno na najvišem nivou od njenog razmeštanja u istočnoj Slavoniji pre dve godine.” Da li možete ukratko da nam kažete o čemu se tu radi?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Obilazili smo to područje. Mislim da smo prenoćili u Đakovici/Gjakovë. Onda smo pokušali da odemo zapadno od Đakovice/Gjakovë ka granici, ka Ponoševcu/Ponoshec, i tu smo zaustavljeni od strane VJ, koja nam nije dopustila da uđemo u pogranično područje. Možda bi bilo od pomoći, časni Sude, ako bih vam rekao da u jednom području u kom se izvode operacije, ako bih ja bio glavno-komandujući, ne bih želeo da vidim vojne atašee i druge ljude kako tuda šetaju i gledaju šta radimo. Zašto nam je obično bilo dopušteno da uđemo na takva mesta – ja zaista ne znam. Možda je to zato što sam imao viski kod sebe, ali, mi jesmo imali pristup područjima u koja drugi ljudi nisu mogli da uđu. To podržava ono što sam pre izvesnog vremena rekao, a to je da je to pogranično područje, konkretno zapadno od tog većeg puta Prizren/Prizren – Đakovica/Gjakovë, pa sve do Peći/Pejë, bilo jedno veoma opasno područje, i tu je bilo puno sukoba, iz čitavog niza razloga koje sam već naveo Sudu. Ponoševac/Ponoshec je nekih desetak kilometara od granice, i tu se nalazi baza VJ i MUP-a u pravcu Morine/Qafe Morina. To je položaj na samoj albanskoj granici i, manje više, u srcu područja kroz koje se iz Albanije dostavljala oprema. Tako je to bilo područje od većeg interesa i važnosti za obe strane, i obe su želele da kontrolu nad tim područjem. Nadam se da sam vam to malo razjasnio.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da pogledate sada dokument za 28. maj 1998. To je iza tabulatora 22. U poglavlju „bezbednost”, govori se: „Jedne beogradske novine tvrde da je grad Dečani/Dečan opkoljen od strane OVK, tokom protekla četiri dana. Albanski izvori, međutim, insistiraju da se srpske snage gomilaju oko grada, i da usled toga namirnice ne mogu da se dostavljaju gradu. Takođe, ima izveštaja o većem broju pripadnika policije koji se razmeštaju u Glogovcu/Gllogovc, Drenici/Drenicë, Peći/Pejë i Srbici/Skenderaj.” Zatim se pominju tenkovi i oklopni transporter. Koje su informacije kojima ste raspolagali o tome šta je tu bila istina, pošto je jedna strana tvrdila da je OVK opkolila Dečane/Dečan, a druga da srpske snage sprečavaju dostavljanje namirnica? Kakve ste informacije imali o tome šta je tu bilo istinito?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Pa, verujem da je istina negde u sredini, da budem iskren. U Dečanima/Dečan je manastir, i to je jedno područje koje je veoma važno za srpski narod. Kao što sam rekao, to je bilo jedno od ključnih područja duž tog većeg puta na zapadu, i jedno od ključnih područja nad kojim su obe strane želele da imaju kontrolu. Jer, kao što sam rekao puno puta, granica je bila veoma propustljiva, i teško ju je bilo kontrolisati.

SUDIJA HOEPFEL: Kada kažete: „Verujem da je istina negde u sredini”, na šta time mislite?

SVEDOK CROSLAND: Kada je reč o svim ovim operacijama, časni Sude, u medijima se dosta spekulisalo - kako u onima koji su podržavali bezbednosne snage, tako i u

medijima koji su podržavali terorističke snage i vršili sopstvenu propagandu, i to se moglo očekivati od obe strane.

SUDIJA HOEPFEL: U ovom slučaju niste imali nikakav bolji izvor?

SVEDOK CROSLAND: Ne, osim ako nismo bili tamo i to videli sopstvenim očima, kako bismo mogli sami da izvedemo zaključak, i zatim o tome nepristrasno izvestimo.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala. Gospodine Re, pretpostavljam da smo blizu kraja glavnog ispitivanja, ili grešim?

TUŽILAC RE: Želeo bih da samo još pogledamo sam početak tabulatora 3.

SUDIJA HOEPFEL: Preklapali smo se dok smo govorili. Molim da ponovite šta ste na početku rekli. Šta sada radimo?

TUŽILAC RE: Pogledaćemo sam početak ovog registratora, tabulator 3, pod naslovom „Crosland, ne-diplomatski telegrami, predloženi hronološkim redom”. Broj 3., a to je dokazni predmet 65 TER broj 638.

SUDIJA HOEPFEL: Znači, to je sada prvi deo registratora, na to mislite?

TUŽILAC RE: To je tabulator 2, 9. april 1998., dokazni premet broj 637.

SUDIJA HOEPFEL: Dakle, to je sada u onom drugom delu registratora?

TUŽILAC RE: To je na samom početku.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želeo bih da samo pogledate ovaj dokument. To je ECMM dokument, koji smo dobili po Pravilu 70. Želim da mi kažete da li se tu govori o sastanku između vas, pukovnika Croslanda, i zvaničnika ECMM?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC RE: Hvala. Predlažem da taj dokument bude uvršten i označen za identifikaciju.

SUDIJA HOEPFEL: To je, sa spiska 65 TER, broj 637, zar ne?

TUŽILAC RE: To je tačno.

SUDIJA HOEPFEL: Posle tabulatora 2, u prvom delu registratora. Molim da dobijemo broj.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet P115.

SUDIJA HOEPFEL: Označen za identifikaciju. Hvala.

TUŽILAC RE: Da bi sve bilo celovito, kada je reč o svedočenju i dokaznim predmetima u slučaju Limaj, a mislim da se P92 još uvek razmatra, želim da pukovniku pokažem kartu koju je koristio. Mislim da je neophodno da je imamo, kako bi se razumelo njegovo svedočenje u predmetu Limaj. Želeo bih da pukovnik ovo pogleda.

SUDIJA HOEPFEL: Da, molim poslužitelja da to pokaže svedoku.

SVEDOK CROSLAND: Ja sam to već potpisao.

TUŽILAC RE: Sada me ispravljaju. To je, zapravo, karta na koju je svedok uneo oznake kada je davao izjavu Tužilaštvu u junu 2006.

SUDIJA HOEPFEL: Molim da to ipak pokažete svedoku. Pukovniče Crosland, da li možete to da potvrdite?

TUŽILAC RE: Sa spiska 65 TER, to je dokazni predmet 802.

TUŽILAC RE - PITANJE: Želim samo da potvrdite oznake koje ste ucrtali na toj karti. Šta tu vidimo?

SVEDOK CROSLAND - ODGOVOR: Ova karta se odnosi na područje Dukadin/Dukadjin. Razna područja koja su označena plavom bojom su položaji srpskih snaga, MUP-a i VJ. U sredini je crvenom bojom označeno područje na kom piše OVK. To ne znači da je OVK imala kontrolu nad celim područjem, već je ono bilo pod uticajem OVK. Mislim da bi to trebalo dodatno da objasnim Sudu.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala, to je dovoljno za sada. Molim da se tome dodeli broj.

TUŽILAC RE: Molim da to bude uvršteno.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet P116, označeno za identifikaciju.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala.

TUŽILAC RE: Primećujem vreme, časni Sude. Ja sam, pre svega, nameravao da od svedoka dobijem bolje objašnjenje u pogledu sadržaja karte, i šta misli time kada kaže „uticaj”. Želeo sam da ispitam svedoka o deset dokumenata sa početka registratora. To nisu ECMM dokumenti. To je bila moja namera, ali vidim koliko je sati, i znam koliko ste mi vremena dali za ispitivanje svedoka.

SUDIJA HOEPFEL: Gospodine Re, moramo da završimo za danas. Koji je stav Odbrane u vezi sa ovim potencijalnim dodatnim pitanjima?

ADVOKAT EMERSON: Ima nekih poteškoća, u smislu toga da moramo da pokušamo da što više uradimo sutra. Ja, naravno, mogu da postavim neka pitanja pukovniku kako bih nešto pojasnio. Ono što je važno je pitanje statusa predložene izjave pod 92 TER, jer

je gospodin Re imao priliku da postavi pitanja o tome u okviru glavnog ispitivanja. Ja pretpostavljam da u okviru unakrsnog ispitivanja treba da se ograničim na ono što je obrađeno tokom glavnog ispitivanja, a ne o svemu što se nalazi u izjavi pod 92 TER, o kojoj nije bilo reči tokom glavnog ispitivanja.

SUDIJA HOEPFEL: Hvala vam na tome. Gospodine Re, koji je vaš stav u pogledu te izjave?

TUŽILAC RE: Nemamo izjavu pod 92 TER. Da li gospodin Emerson govori o transkriptu iz predmeta Limaj?

SUDIJA HOEPFEL: Ona izjava, datirana 19. aprila. Sećate se, vi ste nam je jutros dostavili?

TUŽILAC RE: Ja sam dobio e-mail od gospodina Zahara, u kom mi je rečeno da ste vi doneli odluku protiv mog predloga, tako da je nisam predložio.

SUDIJA HOEPFEL: Znači, više ne nameravate da date predlog da se to uvrsti?

ADVOKAT EMERSON: Obzirom na te okolnosti, ja ću samo ispitivati o onome o čemu je reči bilo tokom glavnog ispitivanja. Kada je reč o toj karti, ja sam spreman da to razjasnim tokom unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA HOEPFEL: Vrlo dobro. Da li ima još nešto? Izvolite, gospodine Re.

TUŽILAC RE: [Tužilaštvo je isključilo mikrofona]

TUŽILAC RE: Gospodin Emerson je spreman da ispita svedoka o tome. To je bio deo našeg ispitivanja, ali je problem u vremenu. Jednostavno ga više nema. Tako smo, zapravo, mi u nepovoljnom položaju, jer ne možemo da ispitamo svedoka o tome na šta je mislio kada je to rekao. Po našem mišljenju, nije primereno da se to radi tokom unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA HOEPFEL: Imaćete priliku u dodatnom ispitivanju.

ADVOKAT EMERSON: Na osnovu svega što sam danas video, kao i susreta sa pukovnikom Croslandom, mislim da njemu nije neophodno postavljati nekakva posebna pitanja, kako bi mogao jasno da objasni šta želi da kaže.

SUDIJA HOEPFEL: U redu. Da li onda možemo da završimo za danas? Molim vas, nemojte ni sa kim govoriti o svom dosadašnjem iskazu, niti o onome o čemu ćete sutra govoriti. Videćemo vas ponovo sutra, u isto vreme, na istom mestu. Sudija Orije, naš predsedavajući sudija, vraća se sutra. Želim vam prijatno veče.

Sednica je završena u 19:10 h.

Nastavlja se u petak, 20. Aprila 2007. godine u 14:15 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje